

Sessió Pública Inaugural
del Curs Acadèmic de 1910 a 1911

celebrada el 3 de Desembre de 1910

MINISTERIO
DE CULTURA

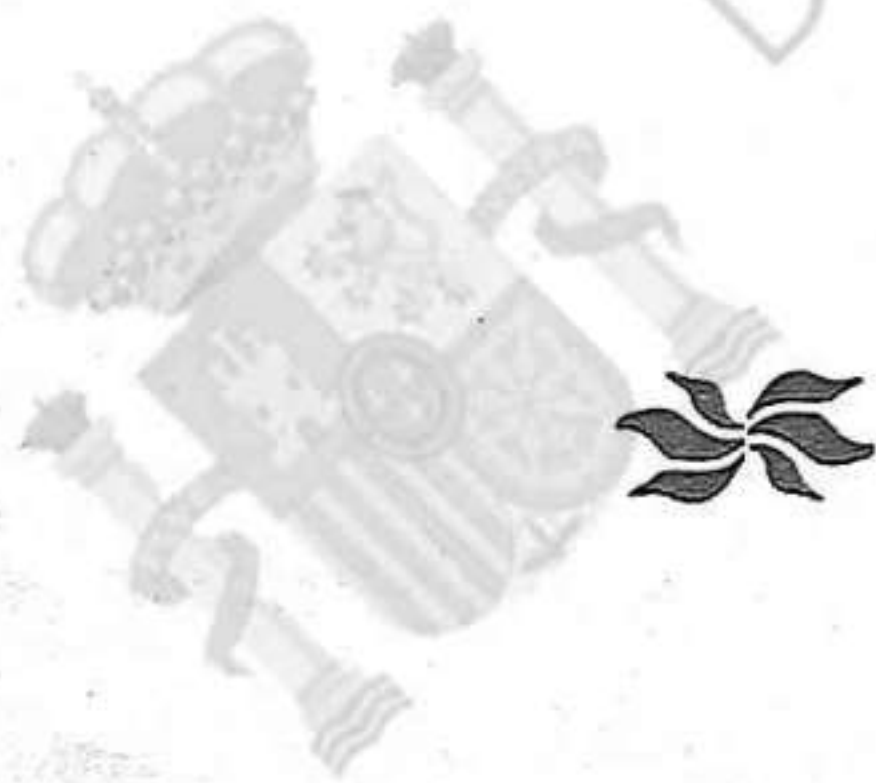

ATENEU BARCELONÈS

• • SESSIÓ PÚBLICA

INAUGURAL DEL CURS

ACADÈMIC DE 1910-1911

BARCELONA

TIPOGRAFIA «L'AVENÇ», RAMBLA DE CATALUNYA, 24

1910

ATENCION

BARCELONA

ASUNTO

DE

DE

MINISTERIO
DE CULTURA

MEMORIA DEL SECRETARI GENERAL SORTINT

D. SANTIAGO GUBERN Y FÀBREGAS

SENYORS :

EN compliment d'un dever del meu càrrec, haig de molestar per breu estona la vostra atenció, presentant-vos l'acostumat resum de les tasques de l'ATENEU en el curs de 1909 a 1910, que, a comptar desde l'antic *Ateneo Catalán*, ve a esser el cinquantenari de la seva existencia. Res vos dic d'aquesta data, per entrar en els propòsits de la Junta a fer-la objecte de una commemoració especial.

Vida corporativa

Abans de la sessió inaugural tingueren lloc diversos actes acadèmics, relacionats alguns ab el Congrés Universal de la Llengua Esperanto que acabava de celebrar-se a Barcelona. Així D. Joao Keating, que havia assistit a dit congrés com a delegat d'aquella nació, va donar una conferencia sobre *El Brasil comtemporani*; y el Sr. Lluís Carlo una altra, en esperanto, dedicada a l'«Institut Català de les Arts del Llibre», sobre dit idioma aplicat a la tipografia. Les expressades conferencies varen tenir lloc els dies 4 y 8 de Setembre de l'any passat.

El dia 23 d'Octubre, en ocasió de trobar-se a Barce-

lona ·l distingit catalanòfil y professor de l'Universitat de Nancy Mr. Anglade, tingué la deferencia de tractar a l'ATENEU un tema de la seva especialitat : *La poesie provençale : troubadours et félibres*, donant-li materia pera una disertació plena de ciencia y d'amenitat, que constituí una veritable síntesi del moviment poètic de la França meridional.

La sessió inaugural va celebrar-se avui fa un any dia per dia, o sigui ·l 3 de Desembre, llegint D. Josep M.ª Roca, allavors President, un discurs encertadíssim, així per l'importancia de la materia com per la seva oportunitat, sobre la grolleria en el parlar del nostre poble, o *L'Etica en el lèxic catalanesc*. Tots coneixeu aquest treball, que valgué al seu autor unànims aplaudiments de la concurrencia, y més tard, nombroses felicitacions de les primeres entitats de Catalunya, partidaries també de la creuada de netejament a que volgué portar el seu valió concurs y l'autoritat de la cadira presidencial d'aquesta casa.

Nostre benvolgut y estudiós consoci D. Ramon Miquel y Planas ens presentava, el dia 10 de Desembre, l'edició de *El Rondallaire català*, de l'inoblidable Bertran y Bros, donant-nos a conèixer el preciós estudi biogràfic y crític que la precedeix y del qual ressurt vivent la figura del plorat *folk-lorista*.

El mestre Domenech Español, tant assenyalat en els estudis wagnerianistes a Barcelona, va començar, el dia 13 de Desembre, un veritable curs sobre ·l tema: *La profecia de Parsifal*, que omplí unes vint lliçons y acabà a últims d'Abril, abarcant l'aspecte filosòfic, l'estètic y el musical o tècnic de l'obra del gran reformador, havent donat mostra, el Sr. Domenech, de la seva originalitat de punts de vista y de la seva habilitat d'executant en els fragments y exemples que sovintejà en el piano.

Aprofitant els clixés obtinguts per un altre consoci nostre, el notable pintor escenogràfic Oleguer Junyent, durant el seu viatge de volta al món, el dia 18 de Desembre va tenir lloc una instructiva sessió de projeccions, ab explicació y lectura per D. Adolf Mas, donant-se a conèixer un nombre

extraordinari de vistes del major interès geogràfic y monumental. El dia 21 y 22, el jove doctor italià Sig. Gustavo La Pietra, va donar dugues conferencies sobre 'l tema general *Lecture dantesche*, tractant, en la primera, *Dalla porta que cigne l' Inferno alla porta del Purgatorio*, y, en la segona, *Dalla porta del Purgatorio al sommo del Paradiso*.

La Srta. María de Maeztu, tant coneguda a Espanya per ses intervencions en la reforma de l'educació, volgué honrar la tribuna de l'ATENEU parlant, el dia 5 de Janer, de *Pedagogia*, davant d'una concorrencia extraordinaria, que va aplaudir-la calorosament. El dia 15, nostre consoci l'arquitecte Sr. Puig y Cadafalch, cedint a una invitació del Deganat de Mestres públics de Barcelona, donà una interessant conferencia sobre *Lo gràfic en l'escola*, fent conèixer una porció de procediments avui en ús pera ajudar a la comprensió de les coses estudiades, per medi de la visió directa o de la reproducció esquemàtica de les mateixes.

La controversia y expectació que despertava 'l pas periòdic del cometa d'Halley y una altra aparició cometaria impensada, mogueren al Director de l'Observatori Fabra, Sr. Comas y Solà, a donar una conferencia sobre aquell tema de palpitant actualitat científica. La seva explicació sobre *El gran cometa de 1910 - a y el cometa d'Halley* fou escoltada per un públic nombrosíssim, havent despertat un gran interès y traduint-se en comentaris y divulgacions de la premsa, desitjosa de servir l'afany del públic y desvanèixer les vulgars supersticions que sempre solen córrer en casos semblants.

El dia 12 de Març, D. Aureli Capmany, també consoci nostre, va parlar-nos de *La dança popular* en una conferencia ilustrada ab exemples musicals executats pel mestre Eusebi Bosch y exemples de ballets a carrec d'un grupo de dançaires. D. Joan Palau, el dia 13, tractà d'*Educació moral y cívica*, o sigui de la formació del sentiment de familia y de ciutat, mitjançant l'apreciació dels beneficis que reb, l'individu, de l'institució domèstica y de l'institució muni-

cipi, y presentant alguns exemples pràctics d'aquest procediment educatiu els alumnes del Col·legi de Mont d'Or, que dirigeix el conferenciant. El jove escriptor portuguès senyor Homen Christo parlà, el dia 22, de *L'art en la vida y el teatre en l'art*, donant a conèixer les idees fundamentals d'un llibre seu, pròxim a aparèixer, sobre la genial artista Mimi Aguglia; y el 29 del mateix mes, el diputat de la Cambra argentina Dr. Martín A. Drake, disertà, ab gran coneixement de la materia, sobre l'*Armonía y solidaridad entre los países de la América latina*, donant una altra conferencia, el dia 6 d'Abril, sobre : *Estética de la música y sus relaciones con las demás bellas artes*, que fou, y ab justícia, molt celebrada.

El dia 2 d'Abril, en Jaume Massó y Torrents, tant benemèrit de l'ATENEU y de la cultura catalana en general, volguè oferir-nos les primícies del *Decameron* de Boccaci, la traducció del qual, tretat del antic còdix que posseix el el Sr. Bonsoms, acabava d'editar prestant un eminent servei a les nostres lletres antigues. Les suggestives explicacions del Sr. Massó, y els interessants fragments del llibre de que va donar lectura, deixaren una fonda y patriòtica impressió en l'auditori.

De la *Poda de los plátanos*, relacionada ab un problema d'embelliment de la ciutat, va parlar-nos, el dia 20 d'Abril, D. Santiago Pérez Argemí; y el Sr. Givanel (D. Joan), prosseguint els seus curiosos y erudits treballs cervàntics, consumí la vetllada del dia 23 amb uns *Comentarios al capítol 61 de la segona part del «Quijote»* (arribada a Barcelona). El dia 4 de Maig, en Prudenci Bertrana, ab motiu d'haver obtingut el premi de prosa dels Jòcs Florals, llegí 'ls principals fragments d'un llibre inèdit titulat *Proses bàrbares*, a que perteneixen també les composicions llorejades.

Cultura femenina fou el tema escollit per la notable escriptora D.ª Carme Karr pera les quatre conferencies (6, 13 y 20 d'Abril, y 6 de Juliol) destinades a tracar del'estat actual de la dona catalana pertanyent a les classes directores, y que atragué un selecte concurs de dames y senyo-

retes, además de molts publicistes y elements intel·lectuals, desitjosos de conèixer el pensament de la conferenciant en una materia de tant interès. El Dr. Lluís Barraquer disertà els dies 4 y 6 de Maig, sobre *·ls Síntomas sensitivos, motores y tróficos producidos por enfermedades del sistema nervioso periférico*. El dia 3 de Juny, el Dr. D. Miquel Font y de Boter, va tractar del *Lenguaje oral del sordo-mudo*, ab presentació de casos pràctics. D. Rosèn Serra y Pagès omplí ·ls vespres del 6 y 8 del mateix mes ab dues conferencies plenes d'amenitat instructiva, contant *Un viatge per Noruega y Spitzberg* ab l'ajuda de precioses projeccions fotogràfiques de clixés deguts principalment al seu company de viatge Dr. Llagostera. Y, per últim, l'ex-President don Josep M.ª Roca donà a conèixer un vell tractat català de medecina (segle XIV): *Regiment de preservacio a epidimia o pestilencia e mortaldat*, obra de Jacme d'Agremont, donant lectura de la carta-proemi que n'havia escrit el mateix Sr. Roca, y d'uns capítols del llibre, força interessants en el doble aspecte del llenguatge y de l'història científica.

Dugues vetllades necrològiques, organitzades de comú acord amb l'«Associació d'Arquitectes de Catalunya», varen tenir lloc a l'ATENEU, dedicades, respectivament, a D. Joan Torras y Guardiola y D. Josep Vilaseca, els dos ilustres arquitectes y constructors, honra de la nostra terra. En la primera, dia 23 de Febrer, llegiren valuosos treballs els Srs. Domenech y Montaner, Domenech y Estapà y Bassegoda (D. Bonaventura), projectant-se diversos clixés de les principals obres den Torras, sobretot per lo que respecta a armadures, andamiatges y aplicacions del ferro a la construcció, especialitat de l'eminent mestre. Y en la segona varen llegir-se també hermosos treballs del mateix Sr. Domenech y Montaner, de D. Joaquim Bassegoda y de D. Vicenç Artigas, sobre els distints aspectes de la personalitat den Vilaseca, havent-se organitzat, en el saló d'actes de l'ATENEU y en el que li serveix d'ingrés, una exposició dels seus més importants projectes, plànols y dibuixos, que ja per sí mateixa feia veure la perdua soferta per l'art nacional ab aquella mort.

Finalment, hi ha que dedicar una nota especial a la serie de conferencies organitzades ab tot entusiasme per la Secció de Literatura y que resultaren un èxit innegable, així en conjunt com en detall, ja que va produir els treballs següents, avalorats pels noms que'ls acompanyen, y són: *El teatre per dins*, per en Santiago Rusiñol (10 de Març); *El teatro contemporaneo en Barcelona*, per en Frederic Urrecha (22 de Març); *La intelectualitat catalana*, per en Joan Givanel (26 de Març); *La novela catalana*, per Carles de Fortuny (9 d'Abril); *Reacció literaria*, per Joan Alcover (28 de Maig); *De literatura valenciana*, per M. Duran y Tortajada (2 de Juny) y *La decadencia actual de la literatura catalana*, per Joan Sardà y Ládico (27 de Juliol).

En quant a sessions artístic-musicals, hi ha que recordar : la recital de piano donada per la Srta. Carme Cortès y Lladó el dia 21 de Desembre; la recital de violí per la nena Gabriela Dulac, acompanyada al piano per D. Benet Ceballos, el dia 3 de Març; la recital de piano per la Srta. Iwona Rettmeyer, el 19 d'Abril; el concert de piano pel jove mestre de l'«Academia Granados», Baltasar Samper, el dia 29 d'Abril; les recitals de música del mateix instrument, el dia 23 de Maig, per la Srta. Emilia Miret, y el dia 30 per la Srta. Maria Llucià, y els concerts de guitarra pel jove concertista D. Alfred Romea, que va donar-se a conèixer com un llegítim successor dels Tàrregas y Llobets.

Ademés, l'ATENEU, seguint el seu antic costum, ha pres-tat el seu local pera tots els objectius pedagògics y de cultura que han reclamat la seva cooperació, tals com la càtedra de literatura catalana dels «Estudis Universitaris Catalans», diverses ensenyances gratuïtes de taquigrafía, y una serie de lliçons o conferencies de caràcter professional organitzades per l'«Institut Català de les Arts del Llibre».

Vida econòmica

La liquidació de l'exercici a que's refereix aquesta memòria correspon a les previsions tingudes en compte al formular-se el pressupost, y a la bona marxa administrativa que ve seguint la Societat. Els ingressos líquids foren de 121,010'20 pessetes, y, els gastos líquids, de 90,462'35 pessetes; resultant, per conseqüència, un *superavit* de 30,547'85 pessetes.

Ab l'expressat remanent ha sigut possible atendre diversos comptes pendents del capítol extraordinari d'Obres y Instalació, satisfer els gastos d'escriptura de cancelació d'hipoteques ab el Banc Vitalici, emissió d'obligacions y drets reals corresponents a dit contracte, y emprendre el complement d'alguns importants serveis, com el de calefacció central, que s'havia deixat per resoldre a fi de no carregar massa els anteriors pressuposts.

També va començar-se, amb tota regularitat, el pagament dels cupons semestral de les Obligacions hipotecaries que constitueixen el deute de la corporació, de rigorós acord ab les condicions estipulades.

Socis que han mort

Aquest exercici va senyalar-se, com l'anterior, per una trista preferència de la mort, prenent-nos molts y molt distingits consocis. Veus-aquí la llista dolorosa :

- D. Pau M.ª Bertran Tintorer
- D. Pere Blanch Gasch
- D. Antoni Borrell
- D. Feliu Brosa
- D. Joan Brunet
- D. Joan Coll Pujol
- D. Pau Codorniu Farrés
- D. Norbert Font Sagué, Pbre.

- D. Leandre Lapeira
- D. Pau Mitjans
- D. Joan Parés Balari
- D. Josep Pascó
- D. Ramon Pichot
- D. Joan Queralt
- D. Enric de la Riva
- D. Antoni Roura
- D. Romuald Rovira Carreras
- D. Francisco Rusca
- Sr. Comte de San Jorge
- D. Xavier Sarró Bosch
- D. Abel Seguí Torrescasana
- D. Antoni Solà y de Mas
- D. Joan Valldejuli
- D. Josep M.ª Vives Mendoza.

De lo més íntim del cor digueu-los a tots, per darrera vegada, «A Déu siau!», dedicant una especial menció a D. Antoni Borrell, degà dels socis actuals de l'ATENEU, dels que tenia, al morir, el número 1 y que havia sigut soci fundador de l'*Ateneo Catalán* l'any 1860; a D. Joan Coll y Pujol, catedràtic y jurisconsult honorable, que havia desempenyat diverses vegades l'Alcaldía de Barcelona, regentant-la últimament, amb gran abnegació patriòtica, durant els tristíssims successos de Juliol de l'any passat; a Mossèn Norbert Font y Sagué, benemèrit de l'excursionisme y la geologia de Catalunya, jove y ple d'esperances pera la patria y pera la ciencia; y a D. Josep Pascó, catedràtic de l'Escola de Belles Arts, mestre de les arts decoratives, depuradíssim ornamentador que feia poc temps havia pertangut a la Junta Directiva d'aquesta casa, havia dibuixat ab curosa perfecció el model de les obligacions hipotecaries y que va cloure els ulls en aquesta sala mateixa, víctima d'un ràpid accident que vingué a sorprendre-l en l'acostumat moment d'esbarjo, entre amics y consocis, espantats d'una perdua tant imprevista.

HE DIT

DISCURS DEL PRESIDENT

D. LLUÍS MARIAN VIDAL

SENYORS :

L'alta honra ab que la vostra bondat m'ha distingit desig-
nant-me pera assumir la vostra representació, mou en
mon cor dos classes de sentiments que concorren a fer major
ma gratitut : l'un, dictat per aquesta aspiració que més o
menys sent el cor humà d'aixecar-se per sobre del nivell que
ocupa y li fa complaure-s en rebre distincions y honors, fins
tenint, com tinc jo, el convenciment de que són immerescuts;
l'altre, més material, més personal, tant, que potser no hau-
ria d'atrevir-me a exposar-vos-el en aquesta ocasió, es fill
d'haver jo trobat en vostre nomenament una inesperada,
encara que no intencionada, compensació al cop, poc meditat,
que un Govern passat, al dictar noves regles pera la jubilació,
ens acabava de donar a tots els més antics empleats faculta-
tius, dient-nos, en una disposició que sembla redactada ex-
pressament pera provar l'absurde de que la lògica no es sem-
pre indispensable en un acord ministerial, no «—Aneu-vos-en,
que ja no serviu», sinó «—Aneu-vos-en, que ja heu servit
prou.» Y, an aquest tribut pagat de reial ordre a la famèlica
ambició de vacants que rosega ·ls cossos facultatius dits
d'escala tancada, respon una associació particular prenent-me
d'entre ·ls més vells socis ab que conta, pera dir-me carinyo-
sament : «—Vine, que encara pots servir.»

Y veus-aquí com d'una massa important de contribuents ha sortit, sense voler-ho ni pensar-ho, una tàcita demostració de que les col·lectivitats particulars poden ensenyar a l'Estat a guardar consideració als seus membres; perquè sols en una fina y delicadíssima consideració vostra sé jo trobar l'explicació de que, comptant, com compta aquesta Societat, ab homes de gran valer y en la plenitud de la vida, m'hagueu anat a buscar a mi d'entre 'ls pocs que encara quedem del grupo que, fa prop de quaranta anys, formava ja en les files de l'ATENEU al canviar aquest son antic nom d'«Ateneu Català» pel que ara té.

Desde aquesta cadira s'ha sentit la veu de molt il·lustres compatricis sortits de totes les estades del gran edifici social: advocats, metges, industrials, banquers, agricultors, comerciants, poetes...

Punts molt importants y problemes molt grans que's presenten a l'estudi en el camp del Dret, de les Ciències econòmiques, de les Ciències pures o aplicades, han sigut tractats per homes pensadors, que han cregut un dever el dir-vos, a l'asseure-s aquí, com discorren ells en les matèries més relacionades ab llurs carreres o aficions; y en veritat que teniu el dret de saber-ho, ja que aqueixa costum de parlar-vos cadaú de lo que més li pertoca, no es sols, al meu sentir, el compliment d'una mera formalitat acadèmica, sinó que es una manera de pronunciar davant vostre una vera professió de fe en determinat ordre de qüestions, a fi de que conegueu, desde 'l primer moment, quin esperit anima respecte d'elles a la persona que haveu lliurement escullit pera portar l'honorosíssima distinció de l'investidura de President.

Considerat així 'l dever de fer-vos un discurs, desapareix pera mi la gran dificultat de donar-li originalitat ni profunditat: lo primer perquè la semblança d'aficions o de carreres en diversos Presidents fa que, en la successió dels cursos, un mateix tema pugui ser escullit més d'una vegada pera tractar-lo en l'oració inaugural; lo segon perquè, com succeeix an el que té l'honra de parlar-vos, aquell que no s'ha passat la vida solament al costat dels llibres, sinó principalment

en contacte directe y quasi constant ab la naturalesa, escudrinyant l'escorça de la terra per fòra y per dins (per fòra en els estudis geològics y paleontològics que demanen l'observació lo mateix en l'ampla plana que en els amagats recons de les més altes montanyes; y per dins en totes les fondaries on fent pous y galeríes, arriba la mà de l'home en l'explotació de les riqueses minerals), no pot, per més que vulga, donar an el seu discurs un valor literari, que sabria imprimir-li qui sepultat dia y nit en sa cambra d'estudi, pot aportar a sos escrits el fruit de una gran erudició.

A una professió de fe li basten dues condicions : la *convicció* de lo que's creu, y la *voluntat* de conservar-la. Perdonau-me, doncs, vosaltres, que tantes proves de benevolencia teniu donades, si en aquest senzill treball no hi trobeu res més.

L'any passat, el benvolgut President a qui he vingut a succeir, D. Josep M. Roca, en qui s'ha continuat la llista dels distingits deixebles d'Esculapi que ab els noms de Robert, Mascaró, Carbó, y altres, han ocupat tant dignament aquest lloc, vos parlà de la peste : la terrible epidemia que semblava voler extendre, com en segles passats, ses negres ales per l'Europa. Es que, quan sona la fatídica paraula *contagi*, l'instint de conservació ns fa posar tot seguit en guardia. Més aquest moviment no's nota més que quan el perill afecta als interessos materials; y, no obstant, l'idea genèrica de *contagi* també pot aplicar-se al mon espiritual, perquè també en el camp de l'intel·ligencia les idees se contaminen y encomanen : que, si pera 'l cos són temibles els enemics microscòpics a causa de llur quantitat y de l'immunitat que'ls dona llur petit tamany, els pensaments s'infiltra'n facilmente en la nostra ànima quan porten per seductora vestidura la bellesa de la construcció, y quan llur procedencia 'ls inspira la suggestiva atracció que irradià de les autoritats científiques que'ls emeten.

Vos parlaré de la *teoria evolutiva*, que està tant íntimament relacionada ab el *materialisme*, que no es possible afiliar-se a l'una sense declarar-se partidari de l'altre.

Es una materia a la qual no pot quedar indiferent l'home pensador davant del grandios espectacle de la Naturalesa, ont tot es moviment y vida, ont res es igual a res, y res conserva sempre la mateixa posició, o la mateixa forma, o la mateixa composició; de manera tal, que podria dir-se que, si no hi hagués més que una llei digna de dir-se permanent y invariable aquesta fóra la de que res hi ha al món que siga invariable y permanent.

Així que l'observador obri un parèntesi als treballs d'anàlisi que en qualsevol branca de les ciències siguen objecte de sa constant atenció, passarà sens remei per son enteniment la llarga serie de descobriments, que ha anat agombolant l'incessant estudi d'astrònoms, de geòlegs, de zoòlegs, de paleontòlegs, de biòlegs... Y, si pera donar complement o satisfacció a l'afany de saber l'ordre de les coses, y d'avançar en el coneixement de les causes, que sembla innat en la naturalesa humana, vol de tots aquests fets treure'n la síntesi, una de dues : o creurà veure en tots ells la mà d'un Ser superior cuidant constantment de produir-los, o creurà trobar lleis a les quals els fets vinguen subordinats en llur aparició y desenrotllament.

En el primer cas, diu l'eminent paleontòleg Mr. Gaudry, a qui ningú podrà acusar d'irreligiós, que, fent intervenir a Déu sense parar en la naturalesa, ens trobem molt prop del panteisme, que posa a Déu per tot.

En el segon cas li acudirà l'idea d'*evolució*, més o menys completa; y podrà pensar : o bé que'l Creador ha donat a la materia lleis diferents en els successius estats de son desenrotllament y modificació a través dels segles, o bé que aquestes lleis són inherents desde un principi a la materia mateixa, y que ella, per sí sola, va operant sa propria evolució a través de l'espai.

Adverteixo, de passada, que en l'idea d'evolució no s'hi ha de veure encarnada l'idea de *Progrés*. Evolució vol dir simplement «la serie de modificacions que en el transcurs dels temps sofreix un cos, siga individual, siga colectiu; bé en el sentit de millora, bé en el de degeneració».

Prenent peu de l'idea d'evolució, s'ha fundat la *teoría evolutiva*, que es d'entre totes les doctrines filosòfiques que desde temps antics agiten les inteligencies, la que modernament ha tingut més ressò, volent oferir-nos el quadro complet de l'història del món, començant per l'origen de l'Univers, per la manera de moure-s els àtoms en l'intern impenetrable de la materia pera donar a les manifestacions de l'energía formes y qualitats diferents; seguint per la manera de moure-s els astres en l'espai immèns; explicant la formació de la terra y la manera d'aparèixer y de mostrar-se les formes de la vida en la llarguíssima serie dels sers organitzats que l'han anada poblant; y acabant per fixar, no tant sols la procedencia de l'home, son pervindre y son destí, sinó la manera de moure-s les nostres idees en el camp sens límits del pensament, fins a deduir-ne el curs de l'història de les societats, que es l'història de la civilisació.

Se veu que no es pas petita l'aspiració d'aquesta teoria, ja que vol enllaçar en una mateixa cadena els fenòmens d'ordre material, els d'ordre vital y els d'ordre psíquic.

He de donar-me pressa a dir-vos que no pot entrar en el plan del meu discurs el fer-vos-en l'història detinguda, el desenrotllar-la y el combatre-la en tot lo que'm sembli que té de fals.

No faré més que recórrer a grans gambades aquest terreny, com aquell que marxa a salts pel rocam d'una costa pedregosa; perquè a mi'm basta, pera exposar mon criteri en tal materia, deturar-me en els punts culminants, en les principals conclusions que s'aixequen entre la farda de les hipòtesis, y assenyalar-vos els punts foscos, els espais que queden entremig, ont les aigües agitades de la discussió no deixen veure el fons ont la veritat resideix.

No us diré res de nou, perquè la materia ha sigut poc menys que agotada pels grans tractadistes, y no'ns queda més remei que copiar. Però, encara que jo ometi intencionadament fer ús de cites en regla general, la vostra ilustració sabrà de sòbres trobar les meves consideracions en la nutrida biblioteca que sobre tant interessant assumpte s'ha anat formant.

Y entro en materia.

De totes les ciències, la Astronomia es la més vella. Y sembla extrany: sembla que l'home, confinat en aqueixa terra que es sa obligada habitació, abans d'esbargir sa mirada investigadora per l'immensitat dels espais planetaris, havia de concentrar-la en el terreny que trepitja; ni més ni menys que aquell que, a l'ocupar una casa, cuida primer de enterar-se de la distribució interior de les habitacions, que són seves, que dels camps del voltant, que no ho són.

Y no obstant, la Geologia, ciencia de la Terra, es moltíssim més moderna que l'Astronomia, ciencia del Cel.

L'explicació a mon entendre, es senzilla. Per de prompte tingué a son favor, l'Astronomia, pera desentotllar-se, el sentiment religiós que's manifestava en les primitives civilitzacions per l'adoració dels astres, d'aquests objectes llunyans que ab una llum, ja fixa, ja tremolenca, ferien sa mirada ab l'atractiu que sol inspirar tot allò que està fòra del nostre alcanç; mentres que la terra, element passiu del sistema planetari, que l'home trepitja a diari y res li presentava que semblés digne d'adoració, no era ni tant sols digne d'estudi. Més hi ha una altra raó de que s'hagi retrassat tant el coneixement de la Terra, de que fins al segle XVIII no hagi arribat a formar cos científic: y es que la Geologia ha necessitat que la Geografia estigués molt avançada, y que'ls progressos de la Química y de l'Historia natural li hagin detallat la composició de les roques y la naturalesa dels sers que dintre d'elles se troben sepultats. Ademés, els estudis geològics volen un formidable treball d'excursionisme, y no haurien donat un pas si'ls geòlegs no s'haguessin mogut de casa: l'avenç en els medis de viatjar, hi ha doncs, ajudat.

Més l'Astronomia no exigeix un semblant treball d'observació: desde la finestra de la seva cambra l'astrònom veu passar per sos ulls admirats tot el magnífic panorama de la volta estelar accessible al seu hemisferi; y per això'ls punts capdals de la Ciencia astronòmica han sigut assentats y admesos abans que'ls punts fonamentals de la Ciencia geològica.

Els errors de les teories astronòmiques (per exemple ·1 que suposava a la Terra en el centre de varies esferes concèntriques, transparents, que tenien clavades, en llurs superfícies unes els planetes, altres les estrelles; o siga la teoria geocèntrica, que Copèrnic destruí) no nasqueren propiament de manca d'observació sinó d'imperfecció de raciocini.

Els errors geològics, com els que donaren lloc a les furioses polèmiques de fins del segle XVIII entre *plutonistes* y *volcanistes*, no tingueren més causa, que l'haver fundat Werner la teoria del *plutonisme* en l'observació dels fets geològics dels voltants de sa casa, es a dir, de la petita comarcada de Saxonia d'ont ell no havia sortit. Quan, més tard, sos eminents deixebles emprengueren llargs viatges, pogueren veure la gran importancia que tenen en l'història de la Terra ·ls fenòmens volcànics y demés fets d'origen endogen que son mestre havia despreciat. Es un exemple que molts dels que funden teories haurien de tenir present pera reprimir l'afany de generalitzar.

La astronomia ha sigut la primera ciencia en que ha pogut néixer l'idea d'evolució. El Sol, la Terra, la Lluna, que són dels cossos planetaris els de més fàcil observació, se'ns presenten com tres estats diferents y succesius de la materia còsmica.

Veiem el primer servint de centre aparent a l'univers. Es un globus incandescent, tant gran, que es 1.300,000 vegades major que la Terra. Està tant lluny de nosaltres, que la llum que'ns envia a raó de 300,000 k. per 1", tarda 8 minuts. Es tant brillant, que l'arc voltaic més potent se projecta en negra ombra si l'atravessa un raig de sol. Es tant ardent, que de cada metre quadrat n'irradien cada minut més d'un milió de calorías.

Y, no obstant, aquest immens magatzem de materia, de llum y de calor, roda com la Terra per l'espai infinit, portant-nos a son voltant ab l'eixam de planetes que un dia foren part de son ser. Patriarca d'una nombrosa familia que no'l deixa en sa peregrinació, camina a raó de 10,000 lleugues per hora cap a la constelació d'Hèrcules; conste-

lació tant apartada de nosaltres, que la llum que'ns envia tarda 400,000 anys en arribar-nos, y se'n va, dissipant pel camí part de ses energies, sense que per això ·ls més perfets aparells de laboratori ·ns permetin constatar-ne la més petita disminució.

Els antics, disposant de més pocs medis d'observació que nosaltres, se limitaven a preguntar-se : ¿Per què es el Sol, y ningú més que ell, qui envia a la Terra ·ls torrents de llum y d'escalfor sense ·ls quals la vida ·ns fóra impossible? ¿Quina classe de materia ·l forma y en quin estat s'hi troba?

A la primera pregunta tendeixen a respondre ·ls sistemes inventats pera explicar l'estructura de l'Univers.

A la segona, Kirchhoff, descobrint el més meravellós procediment d'anàlisi qualitatiu que s'hagi inventat, nomenat l'*espectroscopia*, dictà la manera de saber de què ·s compon la part de la massa solar accessible a les nostres mirades, y també la de quasi tots els demés elements del món estelar.

Y sabem que·l Sol, si bé en volum es molt més gran que la terra, sa massa es molt menys densa. No sabem l'estat y composició de son nucli, més veiem que està voltat d'una atmósfera de la qual la part més baixa, o *fotosfera*, es intensament lluminosa, però mostrand grans esborancs o troços foscos que nomenem *taques del sol*; y la part alta, o *cromosfera* mostra grans pertorbacions nomenades *protuberancies*, efecte, segons opinió més dominant, de colossals flamarades que'n surten, de molts mils kilometres d'alçada. Que, per sobre de tot, una misteriosa *corona*, sols visible durant els *eclipsis*, sembla formar el límit de l'atmósfera solar. Y l'*espectroscopia* ·ns diu que, fóra de un cos simple, propri solament de la corona, y que s'ha anomenat *coroni*, a l'atmósfera solar s'hi troben el ferro, el sodi, l'hidrogen, etc.; es a dir, molts dels mateixos cossos simples que a la Terra hi ha.

Això ja permet pensar que la Terra y el Sol tenen un mateix origen; més l'estudi de la primera, dóna totes les proves de que l'un y l'altre representen dos graus diferents d'una *evolució*.

La Terra, en sa figura y composició externa, se va conei-

xent molt. La Geografia 'ns ensenya que la mar cobreix els 3'5 de sa superfície, y que'ls 2'5 restants, encara que nomenats *terra ferma*, no ho són tant que no's moguin, en uns punts lentament, com passa a les costes de ponent de l'Amèrica del Sud y a les de Suecia, que s'aixequen poc a poc, mentre que les costes de llevant de l'Amèrica del Sud y les d'Holanda 's van enfonsant : y en altres punts, espargits per tot l'àmbit del planeta, cataclismes locals fan, unes vegades, tremolar la terra, saccejant-la com si fos un cos malalt prè d'un accident; y altres fan que s'obrin forats nomenats *volcans*, per ont, torrents d'una materia petria fosa, surten de dins de la terra y corren com rius de foc kilometres y kilometres.

D'aquí, y d'haver-se observat que al fer pous y sondeigs la temperatura interior de la Terra va creixent 1 grau per cada 32 metres de profunditat, s'ha vingut a deduir que a certa fondaria, uns 40 kilometres, no hi ha materia coneguda per refractaria que siga, que no estiga en estat de fusió.¹ La conseqüència es, doncs, com suposaven Descartes y Leibnitz y Newton, que la Terra es un astre, del qual sols la crosta es sòlida, però que amaga en ses entranyes un immèns magatzem de foc : un sol sense cromosfera ni fotosfera; un sol que està ja velat pel refredament.

La lluna 'ns mostra 'l tercer estat de l'evolució d'un astre. Sense llum pròpia, enviant-nos sols, com si fos un mirall, part de la claror que reb del Sol, volta entorn de la Terra; y, encara que no podem aplicar-hi l'anàlisi espectral pera saber de quins materials se compon, els poderosos telescopis dels

1) No falten geòlegs que neguen aquesta materia ignia en l'interior de la Terra, fundant-se en que la seva fluidesa faria més sensibles de lo que són les mareas solars; y en que l'escorça, al solidificar-se, havia d'ensorrar-se en el nucli fos, en lloc de quedar fòra; més no consideren que desconeixem el grau de fluidesa que una materia fosa té a una pressió de moltes mil atmòsferes, y que, en la consolidació, la Terra ha anat donant a l'escorça elements més lleugers que'ls que queden en el nucli, ont se suposa que lo que en gran part l'integra, són metalls, an els quals se deù la forta densitat mitjana de 5'56 que té.

nostres observatoris ens ensenyen que està, com la Terra, plena de montanyes, més d'una altitud assombrosa, y que quasi totes reproduïxen la coneguda figura dels nostres volcans. Aquesta semblança ab l'estructura externa de la Terra fa pensar que, no mostrant rastre ni d'atmòsfera, ni de vegetació, ni de vida, es el cadavre ambulat d'un món que ha sigut igual al nostre; y, al veure-la mirant-nos sempre de fit a fit pel mateix costat, sembla que'ns està recordant constantment lo que la Terra serà a força de segles.

Doncs bé : com lo que passa en aquesta petita porció de l'Univers se repeteix en els innombrables grups d'astres que l'omplen, Kant a Alemanya y Laplace a França donaren dues teories que expliquen, cada una a sa manera, l'evolució del món sideral.

Pera Haeckel y molts filòsofs de l'altre costat del Rin, la primera es la més perfecta : pera 'ls francesos, y podem dir pera l'immensa majoria dels homes de ciencia, la de Laplace s'ha imposat.

De l'una y de l'altra, llurs mateixos deixebles reconeixen deficiències; y, com alguna d'aquestes afecta directament a lo que informa l'esperit del meu discurs, permeteu-me que, a risc de traspasar els límits de la vostra atenció, vos ne diga breus paraules, que no pel fet de ser breus deixaran de necessitar tota la vostra indulgència.

Kant suposa, primer de tot, que, en un temps *infinitament remot*, la materia esbargida per tot l'espai en un estat extrem de divisió, se mantenia a mercè d'una altíssima temperatura formant com un *caos gasiós*.

Més tard, en mig d'un moviment general de rotació, se determinà l'individualització de varis punts que's convertiren en centres d'atracció, al voltant dels quals la materia còsmica anava condensant-se y formant nebuloses esfèriques, sempre rodant subjectes a les forces centrípeta y centrífuga. El predomini d'aquesta última força les feia desprendre-s en faixes circulars, o anells, que noves concentracions y nous refredaments anaven transformant en cossos planetaris.

Y jo pregunto : ¿es possible que, dintre d'una idea clara

de l'Infinit en el temps y en l'espai, càpiga la primera part de tal teoria?

Prescindim dels errors matemàtics que informen el cos de la mateixa y que han quedat provats més tard per l'observació, com per exemple la negació de poder existir satèlits que acompanyin els planetes més pròxims al Sol, quan ja sabem ara que'l planeta Març ne té. Prescindim també de l'esforç d'imaginació que li fa creure que la Terra ha tingut un anell, com Saturn, y que la ruptura d'aquest anell fou la causa del Diluvi universal. Més fixant-nos no més, com he dit, en la primera part, cal preguntar-se: si'l *caos gasiós*, origen de l'Univers, era caos gasiós en un temps infinitament remot, ¿què fou d'aquest caos durant el temps infinitament llarg que tardà en condensar-se y refredar-se pera anar formant els nuclis elementals dels planetes? Perquè no ha d'oblidar-se que l'Infinit es tant lluny, que desde la mesura finita més gran fins a l'Infinit hi va una distancia infinita. Nosaltres podem prendre l'Infinit com expressió de l'idea genèrica d'espai, que no té limits; com expressió de l'idea de temps, que es incommensurable; com idea de terme d'arribada d'un punt que's mou sempre en la mateixa direcció, o siga una recta; més no pot prendre-s l'Infinit en sentit invers, o siga com a punt de partida d'una serie progressiva de fets que van variant en llurs manifestacions, es a' dir, que vinguen *evolucionant* desde l'Infinit. Perquè nosaltres podriem més o menys exactament, aplicar la mida del temps a alguna de les etapes d'aquesta evolució; y, si ho fem per l'etapa remotíssima en que la materia era un *caos gasiós*, sempre ns quedarà, fins a arribar a l'Infinit, un temps infinitament gran, dintre del qual no sabrem quina etapa considerar.

En una paraula : nosaltres som, pera l'Infinit, lo mateix que l'Infinit es pera nosaltres; y, si un cos que evoluciona *sempre* desde l'Univers visible no arribarà mai a l'Infinit, un cos que vingués evolucionant desde l'Infinit tampoc arribaria mai a nosaltres.

De nou vos demano perdó d'insistir tant en un punt que calificarà de vulgar la vostra ilustració, y que adoleix del de-

fecte de ser pesat; més la basa de la teoria evolutiva està precisament en l'*eternitat de la materia*, y, un cop sentat que no pot datar d'una eternitat, s'ha d'admetre forçosament que data d'un temps finit. Per lo tant, ha sigut creada : per lo tant, hi ha hagut Creador; y, ja que's mou en virtut de lleis, es que Ell les hi haurà donades.

La Cosmogonia de Laplace, més científica, més grandiosa y al mateix temps més senzilla, satisfà més l'esperit. Però poso punt a la boca, que ja va una mica massa d'Astronomia pera un discurs inaugural. Sols vos diré que, si incompleta es l'hipòtesi de Kant pera ·ls seus partidaris, també ho es la de Laplace pera ·ls seus.

¿Com s'explica que la rotació de Neptunus y de Uranus, sobre llurs axes, y de llurs satèlits a llur voltant, siga retrògrada?

¿Per què ho es també la del satèlit més llunyà en cada un dels sistemes de Júpiter y de Saturn?

¿Per què la meitat inferior dels anells de Saturn, y el satèlit primer de Març, posen, en rodar al voltant de son planeta, menys temps que aquest en girar sobre son axe?

¿Per què Uranus té ·l seu quasi ajegut sobre sa òrbita, mentres els altres planetes no?

¿Què són y d'ont vénen els cometes?

¿Què són y d'ont vénen els meteorits?

¿Es cert que són ells els qui, caient a eixams a sobre del Sol, entretenen la calor d'aquest com la llenya el foc d'una fornal?

Si una llei primitiva y fonamental presideix al moviment d'una materia còsmica única que omplia l'Univers, ¿per què aquests moviments no són tots regulars? ¿D'ont surten aquestes causes pertorbadores que trenquen la majestuosa regularitat del mecanisme del Món?

Se comprèn que un Le-Verrier, sorprès per les alteracions del moviment d'Uranus, endevinès l'existència d'un planeta ignorat y ·s cobrí d'eterna gloria; més no hi ha hagut, ni hi ha, ni hi haurà cap astrònom capaç de profetitzar que les tals *alteracions havien* de existir.

Emperò, la teoria evolutiva no'n té prou ab saber com el Món s'es format y com camina : vol saber lo que serà demà. El pervindre de l'Univers, que Laplace creia invariable y etern; el pahorós problema de *la fi del Món*, es abordat també; y aquí cadaú mira la qüestió a través d'un prisma diferent.

Per uns, les marees que la Terra y la Lluna s produeixen recíprocament, acabaran per igualar llurs moviments de rotació.

Les marees solars ajudaran a una nova perdua d'energía, y la Lluna caurà sobre la Terra. Que un altre astre intervinga, y la Terra caurà sobre 'l Sol. D'aquí, gran desenrotllament de calor, volatilització de la materia solar, tornada a la nebulosa, y tornem a començar.

No resisteix aquesta predicció a una objecció molt senzilla. La Terra, caient damunt del Sol, no li augmentarà la temperatura més de lo que faria una bala de canó caient sobre 'l flanc d'un acoraçat. Fóra precís que tot el sistema planetari s'hi llencés de cop. Més tots els planetes se troben en estats diferents d'evolució : tenen masses y velocitats diferents : aquesta simultaneitat es impossible.

Altres savis, marxant per un altre camí, entre ells Le Bon, que ha introduït novíssimes y molt originals idees sobre la naturalesa de la materia, admeten que aquesta no es eterna : que es susceptible de dissociar-se, prenent un estat intermedi entre ella y l'èter.; que ls àtoms tenen tancada en llur ser una energia, que ell denomina *intraatòmica*, de la qual ne provenen la major part de les forces de l'Univers, com l'electricitat, el calor, etc., etc.; que tot cos material es susceptible de desmaterialitzar-se baix l'imperi de les forces naturals, caminant a convertir-se en èter, que es lo que desde un principi omple tot l'Univers. L'èter es lo únic que hi ha etern : an ell anirà a parar tot lo existent, y en aquest Nirvana final vindran a quedar foses y esborrades totes les innombrables formes materials que omplen el Món. L'èter! que no sabem lo que es, y que, no obstant, les ciencies físiques senten la necessitat d'admetre-l desde que an els antics conceptes de *materia* y *força* han vingut a substituir els de *materia* y *moviment*!

Brillant y seductora es eixa teoria que ve a apoiar l'atrevida afirmació de Lockyer, aquest savi que ab l'anàlisi espectral ha demostrat que, a la colossal temperatura de les estrelles més calentes, els cossos que's tenen per simples, l'hidrògen, el calci, el manganès, el ferro, etc., s'hi desdobleuen y desfan donant espectres diferents, fins al punt de permetre-li sentar el principi de que'ls diferents espectres que tots els cossos simples presenten, y que teniem per característics y exclusius, no són més que efectes òptics produïts pels estats diferents d'una sola y única substancia. Més preguntem-nos, com ho fa son mateix autor : si es cert que'ls àtoms de la materia poden, baix l'influencia de les forces naturals (calor, llum, electricitat), desintegrar-se y transformar-se en èter, ¿quines altres forces foren les que desde 'l principi del Món condensaren y agruparen las partícules de l'èter pera transformar-les en àtoms materials?

En veritat vos deia que, si hi ha punts brillants y altíssimes concepcions en el treball de síntesi que realitzen els savis, queden sempre molts punts foscos, que fan convèncer de que l'intel·ligencia humana no ha de poder mai vèncer els obstacles que s'oposen a la comprensió de Tot.

Y deixem ja 'l món inorgànic, y entrem en el camp de la materia organitzada. Si a la porta d'entrada hi ha o no hi ha cap graó, ja ho veurem : per de prompte la *teoria evolutiva* creu que no. Pera ella es veritat el principi *natura non facit saltum*; y es punt capital de l'*evolució universal de la materia* que, del regne mineral al vegetal y a l'animal, no ni ha més que una rampa suau, que la materia, ella sola, ha vingut vencent sense més auxili que les forces de la naturalesa.

Senyors : tots vosaltres sabeu el conegut aforisme de Linneo : «Mineralia crescunt : vegetabilia crescunt et vivunt : animalia crescunt vivunt et sentiunt.»

Es a dir que d'un mineral a un vegetal hi ha, com diferencia radical, la *vida*; y la *vida*, no es un ser místic com admetien les idees vitalistes de Stahl : es una força especial, desconeguda en sa essencia, que coneixem no més que pels seus

efectes; que provoca la combinació dels àtoms inorgànics en formes que sols ella sab donar; que determina el creixement, el desenrotllament y la reproducció de l'individu.

Es una força que no té cap punt de comparació ab totes les demás forces que la física y la química coneixen. La llum, la calor, l'electricitat, no són capaces de subdividir-se guardant cada branca o divisió la mateixa intensitat de la corrent inicial. D'una llum de 1,000 bugies ne podem fer 1,000 llums d'una bugia. Un foc que doni 1,000 caloríes podra escalfar 1,000 litres d'aigua 1 grau. Una corrent elèctrica de 1,000 ampers podrà derivar-ne 1,000 d'1 amper. Mes de l'aglà que s'ha convertit en l'alsina secular, n'han sortit periòdicament milers d'aglans, apta cada una de elles pera produir una alsina ab la mateixa força vital que aquella d'ont procedeix.

Es una diferencia tant enorme la que separa la força vital de les altres forces, que la més bona voluntat no pot admetre que siga aquella filla d'aquestes. Millor que *força*, podríem dir-ne *potencia ordenadora de forces*, puix ella les fa a totes treballar en benefici seu; y la *lleí de la vida*, que subordina l'individu a l'acció de la llum, del calor, de l'electricitat, de les afinitats químiques, y d'altres forces que sens dubte ignorem, no es una llei : es tot un còdic legal que ve tancat y sellat per manera prodigiosa dintre del cos minúscul d'una cèlula organitzada. Si la vida fos, com creuen els evolucionistes, una transformació de les forces físiques conegudes, podria esperarse representar-la per una llei de moviment com aquestes; més ¿quina fòrmula cabria aplicar-li? La teoria ondulatoria, que ns explica lo que es la calor, l'electricitat o la llum, fins en els misteriosos efectes d'aqueixos raigs X abans ignorats, no hi ha hagut cap savi que l'hagi intentada aplicar. Es més : tots els experiments que s'han fet y s fan pera combinar els elements minerals que l'anàlisi ensenya que entren a constituir els cossos organitzats (l'oxígen, l'hidrògen el carbono y el nitrògen), ab el fi d'obtenir la materia orgànica que integra principalment eixos cossos, que es l'*albumina*, han fracassat. Cap químic ha pogut pro-

duir una cèlula viva de dins d'un medi compost exclusivament de substància inorgànica. Patents estan els celebrats experiments de Pasteur, y a la posteritat passaran ab tota la glòria que·ls contemporanis li donaren, perquè tancaren tota discussió sobre la falsetat de la generació espontània, en que desde ·ls temps d'Aristòtil s'havia cregut.

Diuen els evolucionistes que per no haver-se pogut fer artificialment cap cèlula organitzada, ningú es capaç de provar que *no siga possible* fer-ne.

Ab el vostre permís, que·m faria falta si trenco un moment la seriositat d'aquest acte, recordaré aquell cas d'un venedor d'específic pera ·l cabell que en el Pla de la Boqueria oferia 50,000 duros a qui li provés que son elixir *no* s'oposava a la caiguda del cavell y *no* favoria sa reparició en les testes més calves.

Ningú es capaç de demostrar una negació. An els fracassos més grans y més repetits de les temptatives d'*autogenia*, contestaran sempre ·ls evolucionistes: Nosaltres no sabem quines condicions físiques acompanyaven a la matèria en aquells temps remotíssims en que passà de l'estat mineral a l'estat orgànic; y, si ara no surten bé ·ls experiments es perquè no·ls sabem ni ·ls podem fer bé.

Mentres ells no surtin d'aquesta argumentació, els que no pensem com ells hem d'anar creient que no hi ha vida que no vinga de la vida; que·ls sers organitzats elementals, els *monades* que ells suposen que vénen a donar la mà a les teories cosmogòniques de Kant o de Laplace pera enllaçarles ab les teories transformistes de Lamarck o de Darwin, no són modificacions espontànies de la matèria mineral; y que·l famós *Bathybius Hæckelii*, que Huxley ha descrit; eixa massa informe, viva, gelatinosa, sense orguens visibles de translació ni de nutrició, que tapiça la fossa d'algunes mars a fondaries de 3,000 y de 6,000 metres, no es, com ells creuen fruit espontani de les aigües marines, sinó un de tants organismes rudimentaris que figuren en l'escala de la Creació.

La cadena evolutiva ·s trenca, doncs, al passar del regne inorgànic a l'orgànic. La vida que s'agita al nostre voltant,

poblant ab tant rica varietat la terra, y omplint d'arbres el bosc, l'aire d'aucells y de peixos la mar, aparegué en el nostre planeta així que'l grau d'evolució que anava prenent per l'espai el posà en condicions d'admetre-la. Y aquí sorgeix el problema : ¿com hi aparegué? Thomson ha volgut dir que un meteòrit nos l'ha portada. ¡Singular vehícol s'ha anat a escollir! un cos que entra en l'esfera d'atracció de la Terra ab tal velocitat, que la calor que'l fregar ab l'aire li produeix es prou pera fondre tota sa superfície! ¿Y aquest cos portaria, a dins o a fòra, una cèlula viva capaç de resistir tant gran temperatura y de quedar incòlum a l'esclatar el meteòrit com una bomba? Per altra part això deixaria en peu la pregunta : ¿com aparegué la vida en el cos planetari d'ont procedeix el meteòrit? La resposta no es dubtosa: si no pogué resultar de l'evolució d'una altra força, vingué la vida a la Terra com abans vingué la *materia* a omplir el buit de l'Univers; com vingué l'*empenta inicial* a imprimir-li ·l moviment rotatori d'ont ha sortit tot el món fideral. Vingué de la Potestat Creadora, que, com veurem després, no ha detingut pas aquí la prova de son poder.

Senyors : l'origen de la vida es un misteri, com ho es el de l'aparició de la materia inorgànica; més, si les consideracions que faig vos semblen exactes, trobareu que estem més prop de la veritat aquells que neguem que·ls fenòmens vitals siguen una evolució espontània dels que presenta ·l regne mineral. Y en aquest camí no irem sols, perquè, pera no citar-vos llistes de naturalistes, vos diré solament que'l mateix Darwin, el mestre del transformisme, declara francament que creu en la creació d'un primer germen viu. Deixem, doncs, sentat aquest principi, y passem a ocupar-nos del desenrotllament de la vida en el món.

Dues escoles distintes se disputen el secret d'aquest procés.

La primera, la més antiga, creu en la fixesa de les especies. Es la que sostenia Linneo, qui arribà a afermar que a l'hora present existeixen tantes especies com en un principi foren creades. Més en son temps no havien pres la Geologia y la Paleontología l'empenta d'avui : no se sabia que l'escorça

terrestre es un immens arxiu ont se registra tota sa propria historia; y que ls seus prestatges, que són las capes geològiques, guarden ordenades les restes fòssils dels sers que hi han viscut, sers ben diferents, molts d'ells, dels que avui viuen.

No obstant y això, Agassiz, molt més tard (1869), deia, com abans Linneo y Cuvier : «Jo crec que ls límits de l'especie són fixos y invariables»; y Quatrefages, el gran antropòleg, escrivia : «L'especie es una entitat immutable, semblant als cossos simples de la Química.»

Aturem-nos un moment.

La qüestió de la fixesa de les especies desde que foren creades, o de llur evolució en el curs dels temps, es una de les que en ciències naturals han donat lloc a més viva polèmica, y han posat a contribució el saber y l'experiencia dels més eminents naturalistes, com Buffon, Cuvier, Geoffroy, Goethe, Lamarck, Huxley, Darwin, Haeckel, Agassiz, Quatrefages y tants altres, sense que, a pesar de que moltes vegades hagi semblat quedar tancada la discussió, el criteri dominant hagi pogut fixar-se d'una manera definitiva.

No es cosa nova que l'implantació de teories en qualsevol ordre del saber humà hagi donat, entre ls homes eminents, ocasió a lluites formidables en que la raó ha passat facilment de l'un a l'altre costat.

A Grecia, en el camp de la Filosofia, si hem de creure a Eliano, Plató y Aristòtil donaren l'espectacle d'un combat sense quartel, en que'l diví Plató, que creia en Déu, en l'immortalitat de l'ànima, en una altra vida (que ell a sa manera concebia segons fos el nostre comportament en aquesta), caigué vençut per la subtil dialèctica del segon, que creia en l'eternitat del Món, en la casualitat mestressa de tot, en l'ànima material y en l'inutilitat de la virtut. Y poc després, Xenòcrate, deixeble de Plató, venjava la derrota atacant a Aristòtil quan ja aquest havia fundat doctrina, y restituïa a Plató en sos drets en eixa escola cèlebre per la reputació del fundador y pel nombre y el talent de sos deixebles. Lo qual no va impedir que acadèmics y peripatètics seguissin combatent-se ab tot furor.

En el segle XVIII. En el camp de les Ciències naturals, ja hem indicat, en la Geologia, les lluites de huttonians y werneristes. Més tard, en 1829, la grandiosa concepció d'Elies de Beaumont sobre la formació de les montanyes, y suposant que la terra anava prenent, per refredament la forma d'un poliedre pentagonal, fou rudament combatuda, arribant a dir-se que era aquesta teoria la millor demostració del cretinisme matemàtic de l'Escola Politècnica; y avui la ciència fa justícia a l'idea del poliedrisme de la Terra, admetent, ab el savi anglès Green, que la forma es la d'un tetraedre y no d'un dodecaedre pentagonal.

En el camp de la Zoologia, a França, en el primer terç del segle XIX, Cuvier, fundador de l'Anatomía comparada, creia que en el Món han aparegut ab completa independència quatre tipus de sers; vertebrats, articulats, moluscos y zoòfits. Geoffroy Saint-Hilaire, apoiant-se en l'Anatomía y en l'Embriogenia, sostingué que tots se deriven d'un sol tipus per efecte de modificacions orgàniques degudes al medi en que viuen. Y d'aquí sortí un formidable torneig, del que l'«Academia de Ciències de París» fou teatre, y que interessà vivament a tot el món científic. Cuvier triomfà.

Y pocs anys després, a mitjans de segle, tornà la polèmica a encendre-s al donar Darwin cos y extensió a la doctrina transformista en sos llibres, que són un monument de claredat, d'observació, de sagacitat, y de lleialtat y honradesa científiques.

Més, lo que ell y Haeckel afirmen, ho neguen Quatrefages y Bianconi y molts altres. Y aquesta discrepància entre 'ls parers dels mestres de la ciència, si baix el punt de vista de la conquesta de la veritat es molt sensible, en cambi 'ns permet, an els qui no'n som més que treballadors, formar judici que per força ha de ser provisional, sense que se'ns pugui acusar de pretensiosos.

Jo no vull molestar-vos exposant y discutint les quatre lleis fonamentals que senta Darwin; més vull dir-vos algunes paraules sobre la que ha sigut més combatuda, que es la *selecció natural*. Perquè, el judicar an aquesta entra dintre del

camp de l'observació, ja que l'home, per medi de la selecció artificial, pot precipitar y estudiar els resultats, y evidentment serà lògic dient : «Si jo consegueixo això, la naturalesa, ab més elements y més poder que jo, haurà conseguit molt més.»

Però aquí es precisament ont vénen les fortes contradiccions y les rotundes negatives. Diuen els transformistes : «Encreuant especies diferentes del genre *Columba* entre ·ls aucells, *Canis* dels mamífers, *Zigaena*, *Saturnia* entre ·ls insectes, *Cirsium*, *Cytisus*, *Rubus* entre ·ls vegetals, arribem a obtenir sers molt més diferents dels primitius, que ho són moltes especies naturals tingudes per diferents.» Y contesten els contraris : «Sí; més lo que obteniu no són veritables especies, perquè no reuneixen la condició principal que reconeixem en l'idea d'*especie*, que es la continuïtat en els caràcters orgànics : tots els sers que produiu, a cada nova generació van perdent els caràcters nous y retrogradant a les especies primitives. La *capra ovina*, que en l'Amèrica del Sud s'obté per encreuament de les dues especies, y que a causa de la finor de la llana es allà objecte d'una industria, al cap de quatre o sis generacions torna an els caràcters de la parella primitiva, y s'ha de renovar l'encreuament. La *Lepus Darwini*, híbrid de llebra y de conill, se troba en el mateix cas. Els cucs de seda híbrids obtinguts per encreuament del *Bombyx Cynthia* y del *Bombyx arrindia*, a la tercera generació ja recobren la semblança paterna o materna. L'idea de fixesa de l'especie no fa, doncs, més que confirmarse a cada prova d'aquestes.

Tot això es veritat, direm els qui som oients imparcials d'eixes discussions interminables; més queden en peu altres arguments, trets també de l'observació.

Entre ·ls vegetals, el blat y l'*Ægilops ovata* donen l'*Ægilops triticoïdes* de Fabre; y aquest, encreuat ab el *forment*, produeix l'*Ægilops speltaeformis*, que's reproduïx ab fixesa, si bé necessita cuidados grans per part del cultivador.

Entre ·ls animals, se pot dir, ademés, que, baix l'influencia del medi en que viuen els sers, les modificacions orgàniques poden ser profundes. Recordaré, ab Hæckel, el cas d'una embarcació, procedent de Espanya, que l'any 1418 abandonà

a l'illa de Puerto-Santo, prop de Madera, uná parella de conills : y de tal manera aquesta s'hi multiplicà (per no haver-hi a l'illa aucells de presa ni animals carnicers que poguessin perseguir-los), y tals danys causava en plantacions y en poblats, que·ls habitants de la colonia establerta allà hagueren d'abandonar-la. Doncs bé : 450 anys de viure en un medi, distint d'aquell en que nasqué, la modificaren de manera tal en forma, dimensions y color, que·ls naturalistes hagueren de fer-ne una especie nova, denominant-la *Lepus Huxleyi*.

Se dirà que no hi ha regla sense excepció : no nego ·l fet; més, quan la regla estableix la negativa y l'excepció demostra una afirmativa, l'excepció desbanca la regla. Aquests últims fets proven que l'especie ·s transforma : doncs s'ha d'admetre que no es pas fixa y invariable, com suposen els contraris del transformisme.

Senyors : s'ha d'abaixar el cap davant la raó : la marxa majestuosa de la ciencia va fent recular les fronteres de l'error y noves idees van succeint a les que governaren l'enteniment en temps més atrassats. No fa pas molt anys que en Geologia era universalment admesa la teoria del catastrofisme, es a dir, l'idea de que la Terra havia sufert a llargs intervals grandioses convulsions, que s'anomenaven *revolucions dels globus*; y ·s creia que aqueixes revolucions eren el començament de cada una de les eres ó periodes que la Geologia admet : avui domina ·l criteri que fundà ·l gran Lyell y que·s denomina *de les causes actuals*.

No fa molts anys era un dogma que la Creació era obra de set dies. Recordem que, a principis del segle XIX, Martí, el botànic tarragoní, gloria de les ciencias catalanes, aquell savi tant modest que menaçava a sos amics ab cremar tots sos escrits si feien parlar els diaris ab elogis d'ell, fou conduït per sos estudis a pensar que·ls dies del Gènesi bé podrien ser èpoques. Mes, temerós de caure en falta davant de l'Iglesia, ho consultà : allavors sapigué que, lluny de ser pecaminosa l'idea, era acceptada pels comentaristes.

No fa molts anys, prenent al peu de la lletra la relació mosaica, el *Diluvi universal* era tingut per un cataclisme

que afectà la Geografia de tot el planeta. Avui se sab que no hi hagué tal universalitat, y tots els savis admeten que no fou una parella de totes y cada una de les especies d'animals existents a la terra les que Noè guardà dintre de l'arca.

Així mateix la vella creencia de la fixesa de les especies ha de cedir lloc a l'idea de que, siga per influencia de les condicions locals, siga per encreuament entre les varietats, siga per altres causes que escapin a la nostra penetració, l'especie que l'home veu, en els pocs casos que coneix, modificar-se davant dels seus ulls, fins al punt de transformar-se en una forma nova, pot, en la llarguísima serie dels segles y baix l'acció poderosa de la Naturalesa, haver-se modificat més y més fundament. No obstant, ¿sabeu què contesten els partidaris de la fixesa de les especies? Que, si bé la Naturalesa disposa de forces més grans que l'home, l'home, manejant-les ab art, pot fer lo que ella ab tant poderosos medis no es capaç de fer. Per exemple : la Naturalesa disposa de tanta electricitat com se necessiti pera descompondre totes les sals de potasi y de sodi del Món, y obtenir aquest dos metalls purs; y, no obstant, no ho pot fer. Per què? Perquè les mateixes afinitats químiques fan que, tant bon punt fossin produïts, el potasi y el sodi s'oxidin y passin a l'estat de bases y de sals; mentres que l'home, obtenint-los en sos laboratoris, sab preservarlos de l'oxidació y els conserva indefinidament.

Y dic jo : de fets com aquest ¿se'n deduirà que l'home es més potent que la Naturalesa? Ah, senyors! No li faltaria més pera estimular son orgull y creure-s de fet un semidéu dins de la Creació.

Es ben cert que, a falta de les incommensurables energies que la materia té emmagatzemades, ell té a sa disposició la poderosa força de l'*ingeni*, que li serveix pera transformar en son profit tot lo que's troba a son alcanç. Per aixó havia proposat Fabra afegir a les classificacions zoològiques un regne més; el regne *de l'home*, completant l'aforisme de Linneo ab la següent característica : «*Homines autem, crescunt, vivunt, sentium, ratiocinantur, inveniunt, et inventa perficiunt*». Perquè l'home sab arrancar de la terra les pedres aparentment més

inútils, y 'n treu 'ls metalls que la Naturalesa no havia pogut conservar purs, fent-ne així la basa, cada cop més ampla, de l'industria.

Ell pren de la terra les produccions vegetals, les treu del país ont se produeixen, y les aclimata ont la Naturalesa no ha fet mai.

Ell persegueix y extermina 'ls animals danyosos, y propaga y extén els que convenen a la civilisació, portan-los a llunyes terres y transformant ses faunes naturals.

Y, no content ab alterar a son gust la Mineralogía, la Zoología y la Botànica regionals, altera també la Geografía; y avui, ab el pretext de que un estany crida boires y pedregades, l'aixuga y desseca, y 'n fa terres de cultiu; y demà, en un altre lloc, perquè no tè prou aigua pera 'ls camps, se posa a barrar les valls y crea estanys artificials, aturant-hi 'ls rius pera que s'hi acumulin les aigues atmosfèriques; y un dia li sembla que un istme fa nosa a la navegació, y el trenca, convertint un continent en illa; y un altre dia pensa que una illa seria més accessible si s'hi pogués anar per terra que per mar, y no s'atura a emprendre obras gegantines pera enllaçar-la ab el continent. De manera que podria creure-s, com deia un escriptor molt aferrat a lo antic, que l'home s'ha empenyat en esmenar la plana a Déu, y que mil y cinc-cents milions d'habitants del globus se senten capaços de donar nova forma a l'obra de la Creació.

Més l'home no disposa d'un factor que per la Naturalesa es un capital inagotable, que es el temps. L'home té, com individu, sa duració limitada; no veu sinó en un curt període les conseqüències de sos actes : la Naturalesa, constant y immutable treballa sens parar. Ell ha de precipitar els aconteixements pera tocar-ne 'ls resultats : ella no cuida de activar-los, perquè no coneix l'infancia, ni la pubertat, ni la vellesa, y va imprimint a ses obres el segell de la continuïtat.

De manera que, tornant a nostre assumpte, si l'home no consegueix obtenir, quasi mai, sers híbrids fecundes de l'encreuament d'especies afins, s'ha de creure que es perquè no fóra aquest el camí que ab elles la Naturalesa hauria seguit :

es massa brusc el salt, en certs organismes, pera que doni resultats hereditaris. La Naturalesa, operant lentament per variacions de clima, d'aliments o de costums, ha fet que'l pas d'una especie a una altra hagi resultat possible.

Això ho ha d'admetre 'l paleontòleg quan se troba davant d'aquests immensos depòsits de fòssils que acusen llarguís-simes èpoques de duració de les faunes : al reunir en els museus series nombroses de milers d'exemplars, nota que les formes, en els individus d'una mateixa especie, varién poc a poc, arribant a ser tant gran la variació, que acaba per no saber si 'ls ha de classificar en una especie o bé en una altra.

Més aquesta creencia, que acabo d'expressar-vos, de que l'especie es susceptible de modificar-se fins al punt d'arribar a constituir-ne una de distinta, no porta obligada la condició de que totes les especies derivin d'una mateixa.

No pot pendre-s al peu de la lletra l'imatge que usa Lockyer quan diu : «Hem de representar-nos la serie de l'evolució orgànica com un arbre format d'una arrel y de dos grossos troncs que representen la vida vegetal y la vida animal, cadaú dels quals se subdivideix en grosses branques, y aquestes en altres més petites». Perquè, si l'arrel es l'element inorgànic, ja sabem que no poden haver-ne sortit els dos troncs, vegetal y animal; y, si l'arrel ja es la materia organitzada, la seva divisió en vegetal y animal es encara més incomprendible, donada la gran diferencia que acompanya la vida en l'un y l'altre regne.

Hœckel ha sigut més exacte quan estableix la comparació del món organitzat, ab un gran prat, quasi sèc, ont s'aixequen dos arbres corpulents : el de la vida vegetal, y de de la vida animal. El prat representa 'l regne dels *protistes*, els sers microscòpics que, segons ell, formen un regne intermedi, com si diguessim el *vestibol* entre 'l mineral y l'orgànic. Més, sobre l'aparició d'aquests primitius portadors de la vida, no diu res.

Permeteu-me, en aquest moment, una curta digressió.
: La ploma més ben trempada y l'imaginació més viva no

podrien descriure ·l panorama grandió s que devia oferir la Terra en el moment solemne de rebre la vida en sa superfície. La crosta sòlida que·l refredament secular anava formant, amagava ja sota d'ella ·l nucli candent que fins allavors havia brillat ab els resplendors d'un sol. Agitada y tremolenca de resultes de la llarga lluita sostinguda per les accions dinàmiques, s'alçava, a troços, uns cops a altituts tant grans que no'n donen la més petita idea les actuals montanyes, y altres s'ensorrava en la mar de foc intern, fent escupir per les escletxes la materia fosa a manera de torrents inflamats. Y, a tot això, una atmósfera espessa, calitjosa' saturada de vapor aquós, abocava a cada descens de temperatura diluvis d'aigua bullenta, entre l'esclat dels llamps y el terratrèmol de les convulsions orogèniques. Espectacle sorprenent havia de ser el d'aquelles pluges destructores a sobre d'uns camps estèrils, y aquell derruiment de roques baix la violència y la temperatura d'un element líquid que desde un principi ve complint en la Naturalesa la doble y contraposada funció de destruir y d'edificar, y que a la llarga sembla representar-hi ·l paper de nivellador universal de totes les coses.

Quan ja les mars quedaren formades y la temperatura ho permeté, la mà del Creador deposità en el mig de les aigües·el germen de la vida vegetal. Així ho fa pensar el trobar-se dins de les capes geològiques primaries, tipus senzills : les *algues*; y les algues suporten temperatures molt altes, perquè se sab que n'hi ha a dins dels sortidors, quasi bullents, dels *geysers* d'Islandia, que tenen 85°. La vida animal degué iniciar-se també a dins de les aigües marines quan ja la vegetal estava establerta; perquè, deixant apart excepcions molt curioses, es condició de l'animal viure del vegetal, com aquest viu del regne mineral; y els primers sers que aparegueren devien ser senzills; per més que a hores d'ara no s'hagin arribat a descobrir. Doncs bé: la vida vegetal y animal anaven desenrotllant-se, en les èpoques geològiques successives, primer a l'aigua, després a la terra; y aparegueren més tard les successives formes de tipus cada cop més complicats (citant-vos els quals

no us cansaré), a mida que pujava l'escala cronològica dels terrenys¹.

Més els evolucionistes en general no estan inclinats a admetre diferencia entre l'escala vegetal y l'animal : diuen que de l'un a l'altra hi ha transits tant poc sensibles, que bé pot admetre-s que no hi ha barrera de per mig.

Anem per parts. Si ns fixem en els sers més inferiors, potser sí; perquè sembla que la Naturalesa, en tot lo que's refereix a classificacions, quan s'arriba a les llinderes de les divisions, se complau en estendre una certa penombra, com la que la llum posa junt a la sombra de tot cos, que fa difícil marcar els límits, potser més per imperfecció dels nostres sentits o del nostre raciocini que per absoluta manca de diferencials reials.

Emperò, tractant-se de sers més perfets, no es així. No obstant y això, l'aforisme de Linneo que estableix que la diferencia entre els dos regnes consisteix en *tenir o no tenir sensibilitat*, es contestat pels evolucionistes ab l'exemple de les *sensitives*, plantes que clouen les fulles al tocar-les; del *girasol*, que's nomena així perquè la flor segueix el moviment del sol; de les *droseres*, que atrapen els insectes que's posen sobre les fulles; y d'aquests y d'altres exemples dedueixen que, el que més y el que menys, els vegetals tots són sensibles.

Senyors : si fos així seria oportú citar l'ocorrent observació de l'ilustre Echeagaray quan deia, ab el pintoresc estil que li es propi, que, si els vegetals tenen nervis y senten, la crudelitat de l'home ab ells excedeix a tota ponderació : «perquè'm ric jo del suplici a que un rajà de l'India condemnà, després d'una batalla, a 10.000 presoners, fent-los enterrar

1) Haig d'observar que aquesta afirmació s'ha d'entendre solament en conjunt y com expressió general del desenrotllament de la vida en el Món; perquè lo cert es que, ja en l'època cambriana, es a dir, en una de les més primitives formacions de les capes terrestres, se troben representats tots els tipus fonamentals del gran regne animal, feta excepció dels vertebrats. Sense cap dubte s'han perdut pera la observació moltes capes fossilíferes de temps anteriors al cambrià en les vicissituds perquè han passat les formacions primitives.

viu en una gran plana, drets y sols treient el cap, y llançant-hi després a tot galóp sos esquadrons per damunt, a dret y a través, repetides vegades : aqueixes horroroses morts no són res si s'comparen ab el dolorós martiri a que l'home condemna als pobres grans de blat quan els posa sota la mola del molí, trinxant-los y triturant-los fins a fer-ne farina impalpable.»

La sensibilitat en uns sers que no tenen un centre nerviós y careixen de consciència, no es comparable ab la dels animals; y no hi ha cap dubte que'ls fisiòlegs, a l'empregar el terme *sensibilitat* aplicada als vegetals, han comès un error de terminologia, confonent-la ab lo que ha de nomenar-se *excitabilitat*, segons diu el psicòleg Alfred Binet; perquè *sensibilitat* vol dir *capacitat de sensació*, y aquesta no existeix si no existeix la consciència.

S'ha d'admetre que les dues grans series, vegetal y animal, corren paraleles desde llur origen, y que per cada una hi ha hagut la seva creació especial. Més diré: potser que per cada una n'hi hagi hagut varies, perquè tots els esforços dels evolucionistes pera marcar la cadena evolutiva general completa, són inútils per ara, ja que queden molts graons trencats y no se sab ont trobar els buits que falten; a no ser que's faci com Hæckel, qui, pera poder omplir-los, ha inventat dos grupos desconeguts en la ciencia, que són : els *sozoures* y l'*home pithecoide*¹.

Davant d'aquestes dificultats, Darwin y molts dels seus deixebles, admeten que l'evolució de les especies pot arrencar d'*un o de varis* tipus primitius : de quatre o cinc primers antepassats per lo que toca als animals; y, per les plantes, d'un nombre més reduït de tipus originaris.

1) Ultimament les experiencies d'Hugo de Vries provant que poden produir-se espontaniament *salts* o diferencies considerables en la constitució d'una especie de planta cultivada en gran quantitat sense intervenir-hi la mà de l'home, han fet donar un gran pas a la teoria transformista, perquè permet pensar que, molts dels buits que la teoria evolutiva troba en l'escala dels sers organitzats, no hi ha necessitat d'omplir-los, ja que poden molt bé ser produïts per la naturalesa mateixa, sense interrompre la filiació; més aqueixa facultat no pot admetre-s més que entre límits molt prudents.

A poc a poc!!! El transformisme, dintre d'aqueixos principis, ja es acceptable; perquè, si s'declara impotent pera explicar-ho tot, cal buscar l'explicació fóra de la teoria.

Condensem y concretem.

L'evolució universal no pot admetre-s : l'evolució parcial en moltes series, es un fet positiu. Més allà ont la raó s'atura y no sab trobar la manera de salvar el graó que falta, ¿que podem ni devem fer més que suposar-hi l'intervenció d'un Poder creador? Així passà en l'origen de la materia, així passà en l'origen de la vida vegetal, y així passà en el de la vida animal.

Y ara hem arribat al punt més discutit, al tema etern de la polèmica que, sobre tot desde l'aparició de la doctrina darwiniana, se ve sostenint, que es *l'origen de l'home*; perquè, posada la vista en la gran serie dels animals vertebrats dels quals l'home es la representació més perfeta, ¿com es possible no pensar en les relacions que ell puga tenir ab els graons més proxims de la serie, quan això es lo que s'ha vingut fent respecte de tots els ordres, families, genres y especies de la Creació?

Però aquest anàlisi ns portaria molt lluny, y no fóra propi de l'acte present. Lo més que haig de fer, pera no cansar la vostra preciosa atenció, es insinuar lo que en resum han dit alguns dels que se n'han ocupat.

Anaximandre, deixeble de Thales de Mileto, 600 anys abans de Crist, ja deia que l'home, abans d'arribar a ser-ho, havia sigut peix.

La relació mosaica fa sortir l'home del no-res, per voluntat suprema del Creador.

Liuneo, el fundador de la classificació sistemàtica dels animals y de les plantes, adopta la creació bíblica.

Lamarck, el veritable fundador del transformisme, intenta provar que, per variacions en les habituts individuals, pot el ximpancé haver-se convertit en home.

Vogt, eminent professor ginebrí, pensa que de diverses races de quadrumans poden haver-ne sortit diferents races humanes.

Darwin y Hæckel, al davant dels seus deixebles, sostenen que homes y simis, a pesar de les grans semblances que'ls acosten, no deriven l'un de l'altre, sinó que'ls dos grups són dues branques paraleles derivades d'un ser intermedi del qual no n'ha quedat rastre fòssil a la Creació.

Se veu, senyors, que no es pas ben clara la filiació de l'home dintre de la teoria evolutiva, quan pera explicar-la ha sigut precis inventar un ser del qual la ciencia antropològica no sab res.

Jo vull despullar-me de tota idea religiosa : vull ignorar lo que diu el Gènesi (que es lo que ns toca creure, mentre qui pot fer-ho no doni del text una interpretació distinta); més jo veuria 'ls quadrumans tenir, com l'home, els cinc dits de les mans oposables; y els veuria deixar de ser *trepadors*, fent-se *caminadors*, com ho es l'home; y els veuria les circumvolucions cerebrals desenrotllar-se en el mateix ordre que les de l'home, y no en ordre invers, com els succeeix; y els veuria, en una paraula, assemblar-se tant a l'home, en sa organització física, com l'imaginació pugui concebir; y sempre seguiria jo creient que una ànima que sab distingir el bé del mal, una ànima que plora les desgracies del pròxim, una ànima que té records y anyorances pels morts, una ànima sensible a l'idea de patria, una ànima que, en una o altra forma, aixeca 'l pensament ó un Ser superior, no pot de cap manera ser filla, ni perfeccionada, de l'ànima rudimentaria d'una bestia.

Així com hi ha hagut creació pera la materia, y pera la vida vegetal, y pera la vida animal, hi ha hagut creació pera l'ànima humana; y, com que ni la vida ni l'ànima poden manifestar-se sense 'l suport corporal de la materia, ha d'admetre-s forçosament la creació simultania de l'ànima y de l'home.

Que, en aqueixes creacions de que us he parlat, la materia evolucioni dintre de certs límits, subjecta a lleis que no coneixem bé, conforme; conforme també en que, dintre d'aquesta evolució, se marca una tendència al perfeccionament, com si sentís la Naturalesa tota aquest noble anhel de progressar que està arrelat en l'esperit humà y que tendeix a aixecar-nos

cada vegada més : emperò no cregueu que jo accepti la gradació d'aquest progrés en la forma que molts transformistes li suposen, y que ve desenrotllada y expressada en la recent obra sobre *Evolució biològica y humana* que ha publicat en francès l'eminent paleontòleg italià Frederic Sacco.

Aquest treball, després d'establir la filiació de l'home en la forma admesa pels transformistes, senta la creencia del perfeccionament ilimitat y continu de l'especie humana, no sols en l'ordre material, en el camp de les Ciències, y en la concepció de l'art, sinó en la Moral o Ètica. Creu que vindrà un dia en que l'intel·ligència, guiada per la llum pura d'una filosofia més perfeta que la d'avui, podrà entrar en les regions sublimes de lo Absolut, ont trobarà la veritable Armonia de les causes, de les lleis; la veritable Bellesa, la perfeta Bondat.

Y tot això tindrà lloc en una nova edat geològica que denomina *era psichozoica*, que vindrà després d'intensíssims alçaments de montanyes, ab els quals, com se deia en la vella teoria de les revolucions del globus, quedarà tancat el període geològic dit *actual* o *contemporani*.

L'home haurà passat al grau de *superhomo* o *metanthropos*; y baix aquesta nova forma, sobrehumana, que ell diu *angeloidal*, podrà alçar-se fins a la fase Suprema, fins a juntar-se y confondre-s ab la Potència absoluta de l'Univers, ab la Perfeta Justícia, ab la Causa de Tot : ab Déu.

Senyors : es ben cert que, pera que'l carro de l'humana intel·ligència no volqui, es precis que marxin a compas les dues forces que'l porten : la raó y l'imaginació. Aquí la *boja de la casa* n'ha fet una de les seves, y el filòsof s'ha divorciat del naturalista.

¿Per ventura, el progrés conegut que ha realitzat a força de segles l'especie humana, autoritza a pensar que l'home arribarà an aquest estat fantàstic abans que la Terra hagi deixat de ser habitable?

Ningú negarà que de l'home d'avui a l'home perfet hi ha moltíssima més distancia que de l'home prehistòric a l'home d'avui; y, per lo tant, si per graus ha de pujar l'home a sa suprema perfecció, abans de conseguir-ho, ja l'humanitat, en

sa feina constant d'explotar el planeta, seguint la tasca de destrucció de totes les riqueses naturals que per son benefici immediat ve practicant a tot allà ont posa ·l peu, haurà extingit els boscos, haurà agotat les mines, y haurà tornat arida estepa lo que trobà deliciós jardí.

Per altra part, l'història ·ns ensenya que ·l progrés moral de l'home no avança tant com el material; y molts menys encara en la comprensió del Dogma religiós. Tots hem de rego·nèixer que, a pesar de que la Societat moderna té del bé y del mal un concepte molt just, y practica en més gran escala que la Societat antiga, en benefici de l'humanitat, lo que la recta consciència ·ns dicta, no té de la Divinitat, es a dir, de la Essència de Déu, una idea més clara ni més perfeta que la que tenien els antics. Els qui vindran no la tindran tampoc, perquè, si fins ara no hem avançat gens en aquest camí, no es lògic esperar que més endavant s'hi avanci. L'estat *angelic*, aquest estat tant pròxim a la comprensió de Déu, dintre de la vida terrena, es a dir, dintre dels temps geològics, es, doncs, un absurde. De manera que ja podem seguir creient, com quan erem petits ens ensenyaven, que no ha de ser en aquesta vida, segons pensa Sacco, que arribarà l'home a identificar-se ab son Creador.

Hem arribat a un punt en que una incursió al terreny de la Sociologia podria completar el quadro que, al donar-vos el tema d'aquest discurs, vos he dit que la teoria evolutiva universal abraça. Més m'abstinc d'entrar en aqueixa part, o siga en l'evolució social, ab tot y estar segur de que seria pera vosaltres materia més atractiva que la llarga caminata que us he fet fer pel camp de l'Historia natural. Es que no ·m considero indicat pera discutir en tant difícil assumpte; y per altra part, per molt que ·l condensés, no cabria sa exposició en el temps que queda disponible sense traspassar els límits de la vostra atenció.

Vaig a termenar. Però abans heu de permetre-m que us expliqui en breus paraules el perquè, al començar aquest des·madeixat treball, vos deia que ·l principi de l'*evolució univer-*

sal, ab sos llaços ab el materialisme, es un perill pera l'intel·ligència.

Es que totes dues teories condueixen a sentar que les forces materials són les que governen l'Univers. La condemna-
ció de l'una seria la condemnaió de l'altra; y, ja que abans hem parlat d'evolució, ara m toca parlar de materialisme.

El problema de l'existència de les funcions intel·lectuals l'ha comprès el Materialisme com essent d'índole purament material; y, així, l'intel·ligència, pera ell, no ve a ser més que una funció cerebral. Així digué Vogt, el naturalista de Ginebra, que'l cervell segrega el pensament com els ronyons segreguen l'orina; si bé més tard, penedit de la cruesa d'aquest concepte, digué : «El cervell produeix el pensament com el muscle dóna el moviment.»

Pera nosaltres no pot ser que una energia física o química despresa dels centres nerviosos se transformi en *energia psíquica*; que una força *material* devinga una força *conscient*.

An els psicòlegs toca esbrinar aqueixa materia : els qui, per convicció o per intuició, sentim la necessitat de separar ab un abim fondíssim el món material de l'espiritual, no podem fer més que rebutjar ab energia un sistema que'ls vol juntar y fer funcionar dintre d'un sol còdec de lleis. Pera nosaltres, profans, hi ha arguments que no tenen rèplica : tot treball deixa senyal en l'instrument que'l produeix. Un anatómic, examinant un cos humà, trobarà, en la forma dels orguens corporals; en el gruix dels òssos, en els *solcs* que les impressions dels muscles hi han deixat, el senyal del major o menor treball a que l'home s dedicava, y fins devegades li basta aquest examen per descobrir l'art o ofici en que exercitava ses forces; emperò que vinguen els microscopis més potents de la física a examinar les cèlules cerebrals, y que busquin quina classe de rastre hi ha deixat el treball intel·lectual de tota la vida, d'un teòleg, d'un matemàtic, d'un metge o d'un advocat : ja farà prou si, examinant l'angle facial o la capacitat craniana, pot dir-nos que era més o menys intel·ligent.

Senyors : si estigués subjecte, l'Univers, desde son ori-

gen, no més que a les forces inherents a la materia, y fossen els fenomens morals, com se vol suposar, produïts per les forces materials, l'encadenament comú de tots els fets físics y psíquics ne seria la natural conseqüència. *El lliure arbitri*, la facultat de *voler*, desapareixeria, perquè ja no seria *causa*, sinó *efecte* : la raó, aquesta flama misteriosa que ilumina els nostres actes, perdria la noció del bé y del mal; y l'home arrencaria com uns instruments inútils la *conciencia* y la *dignitat humana*, que es lo que ens aixeca per sobre dels sers irracionals. El fatalisme seria senyor del Món; y l'Humanitat, convençuda de que tot es impotent pera trencar les immutables lleis de la materia, passaria de la llibertat més absoluta, d'eixa *santa llibertat* que cada dia pregona com palanca principal del progrés, a la esclavitut més brutal.

Veus-aquí per què veig perill en la propagació del materialisme; veus-aquí perquè no admeto l'evolució universal, que n'es tant pròxima parenta; veus-aquí perquè, prenent de la Ciència allò que té de positiu, m'acontento ab la teoria de l'evolució limitada, y crec fermament en l'intervenció de Déu en la creació y direcció ordenada de tot allò que la mísera inteligencia no pot explicar.

HE DIT

MINISTERIO
DE CULTURA

JUNTA DIRECTIVA

Any 1910 a 1911

PRESIDENT	D. Lluís Marian Vidal Carreras
VIS-PRESIDENT	» Francesc Layret Foix
SECRETARI	» Carles de Fortuny
VIS-SECRETARI	» Casimir Brugués
TRESORER	» Josep Galbany
COMPTADOR	» Josep Llimona
BIBLIOTECARI	» Rosèn Serra y Pagés
CONSERVADOR	» Joan A. Vidal de Solana
VOCALS	» Joaquim d'Abadal
»	» Eduard Agustí Saladrigas
»	» Joaquim Casas-Carbó
»	» Joaquim Giralt Verdaguer
»	» Agustí Massana
»	» Lluís Mitjans Borés
»	» Emili Guillem Schierbeck Esclús

JUNTES DE LES SECCIONS

LITERATURA

D. Josep Oriol Martorell.	: <i>President</i>
» Ramon Miquel y Planas	<i>Vis-president</i>
» Joan Sardà y Ládico.	<i>Secretari</i>
» Ferràn Valls Taberner	<i>Vis-secretari</i>
» Josep Meifren,	<i>Revisor de Comptes</i>
» Carles de Fortuny	<i>Vocal Directiva</i>
» Joaquim Casas-Carbó.	» »
D. ^a . Elianor Serra y Cisa	<i>Vocal Biblioteca</i>

BELLES ARTS

D. Vicens Artigas	<i>President</i>
» Pere Domenech.	<i>Vis-president</i>
» Enric Catà.. . . .	<i>Secretari</i>
» Jaume Pahissa	<i>Vis-secretari</i>
» Manuel Cusi	<i>Revisor de Comptes</i>
» Josep Llimona	<i>Vocal Directiva</i>
» Agustí Massana.	» »
» Pere Carbonell	<i>Vocal Biblioteca</i>

CIENCIAS MORALES Y POLÍTICAS

D. Secundí Coderch	<i>President</i>
» Jaume Hill.	<i>Vis-president</i>
» Feliu Escalas.	<i>Secretari</i>
» Antoni Domenech Estapà	<i>Vis-secretari</i>
» Ramon B. Pella	<i>Revisor de Comptes</i>
» Francesc Layret Foix	<i>Vocal Directiva</i>
» Joaquim Giralt Verdaguer	» »
» Tomàs Carreras Artau	<i>Vocal Biblioteca</i>

CIENCIAS EXACTES Y NATURALS

D. Josep Comas Solà	<i>President</i>
» Lluís Esquerrà Vila.	<i>Vis-president</i>
» Joan Puig Sureda	<i>Secretari</i>
» Guillem Escrivà Pagès	<i>Vis-secretari</i>
» Joan Valls Campané.	<i>Revisor de Comptes</i>
» Joan A. Vidal de Solano	<i>Vocal Directiva</i>
» Eduard Agustí Saladrigas	» »
» August Margé Brú.	<i>Vocal Biblioteca</i>

AGRICULTURA

D. Ferran Perpiñà.	<i>President</i>
» Josep Roig Puñed	<i>Vis-president</i>
» Antoni Piera	<i>Secretari</i>
» Joan Ortellí	<i>Vis-secretari</i>
» Francesc Casas Font	<i>Revisor de Comptes</i>
» Casimir Brugués.	<i>Vocal Directiva</i>
» Joaquim d'Abadal	» »
» Josep Baltà de Cela.	<i>Vocal Biblioteca</i>

INDUSTRIA

D. Pere Company Molins	<i>President</i>
» Gaspar Homar	<i>Vis-president</i>
» Jacinto Puget	<i>Secretari</i>
» Carles Llusà	<i>Vis-secretari</i>
» Joan Almirall Forasté	<i>Revisor de Comptes</i>
» Josep Galbany	<i>Vocal Directiva</i>
» Emili Guillem Schierbeck Esclús	» »
» Joan Cancio	<i>Vocal Biblioteca</i>

COMERÇ

D. Joan Par Tusquets	<i>President</i>
» Antoni Cortada	<i>Vis-president</i>
» Enric Fatjó	<i>Secretari</i>
» Eladi Faraudo Ortells	<i>Vis-secretari</i>
» Andreu Marés Cervera	<i>Revisor de Comptes</i>
» Rosèn Serra Pagès	<i>Vocal Directiva</i>
» Lluís Mitjans Borés	» »
» Enric Gorostegui	<i>Vocal Biblioteca</i>

Llista dels senyors socis

per ordre alfabètic

Any d'ingrés	Núm. d'ordre	Cognoms y Noms	Domicilis
1890	272	Abadal y Calderó, Raimon de	Rambla de Catalunya, 13.
1907	922	Abadal y Calderó, Joaquim de	Ronda de Sant Pere, 21, pral.
1908	1000	Abadal Vinyas, Ramon de	Ronda de Sant Pere, 21, pral.
1895	425	Abella, Joaquim	Princesa, 12.
1908	998	Abellan López, Antoni	Sicilia, 8, tercer.
1903	702	Agell Agell; Josep	Salvà, 40
1910	1118	Aguilar, Mario	Muntaner, 13, tercer.
1888	227	Aguilera, Joaquim	Valencia, 250.
1899	579	Aguiló, Angel	Méndez Núñez, 6.
1892	1106	Aguiló Cortés, Isidor	
1902	1102	Agulló Vidal, Ferran	Boters, 4, pral.
1880	75	Agustí Saladrigas, Eduard	Lauria, 9, tercer.
1902	583	Agustí Sala, Lluís	Diputació, 274.
1885	171	Alabart, Agustí	Lauria, 18, segón.
1896	947	Alabert, Francisco	Call, 10, primer.
1908	1008	Alabert, Joaquim	Call, 10, baixos
1903	671	Alandí Canela, Joan	Casp, 21
1872	13	Albà, Miquel	Ronda Sant Pere, 36, primer.
1904	762	Albert Paradís, Francesc	Valencia, 250.
1910	1099	Alcover Pujol, Gaietà	Aribau, 32, segon.
1892	310	Alcayde, Francesc	Balmes, 143, segon.
1909	1061	Aldomà Garriga; Domingo	Trafalgar, 14, primer.
1892	311	Aldrich, Albert	Passeig de Gracia, 117, quart.
1888	550	Alegret, Jaume	Ronda de Sant Pere, 17.
1903	704	Alemaný Casulleras, Francesc	Aragó, 268.

1884	166	Alier, Pere	Comerç, 43.
1889	259	Alier Amar, Pere	Comerç, 43.
1889	529	Alier, Llorenç M. ^a	Riera Sant Joan, 22 bis.
1885	190	Almirall Forasté, Joan	Princesa, 16.
1907	913	Aloman Carvi, Francesc	Ronda de Sant Pere, 34.
1888	247	Alomar Font, Joan	Diputació, 233.
1906	865	Alsina de la Presilla, Jacinto	Passatge del Crèdit, 2.
1901	665	Amador, Nicolau	Valencia, 209, pral.
1875	52	Amargós Samaranch, Josep	Muntaner, 10.
1906	901	Amargós Bertran, Lluís	Plaça de Santa Agna, 9.
1886	193	Amat Sormaní, Joan	Ronda de Sant Pere, 7.
1889	498	Amengual, Bartomeu	Aragó, 270.
1880	76	Andreu, Salvador	Rambla de Catalunya, 66.
1900	1013	Andreu Barber, Santiago	Passeig de Gracia, 41.
1876	63	Angelón, Manuel M. ^a	Corts, 627.
1886	198	Angelón, Lluís M. ^a	Ronda Universitat, 33.
1905	807	Anglés Civit, Josep M. ^a	Canuda, 24.
1899	939	Anguera de Sojo, Josep O.	Bruc, 42, pral.
1904	996	Anguera de Sojo, Jordi M. ^a	Bruc, 42, pral.
1903	679	Anguera Janey, Enric	Passeig de Colon, 17.
1889	268	Antich Subirana, Josep	Pelayo, 7, primer.
1880	80	Aran Serra, Jacinto	Plaça Palacio, 14.
1872	23	Arana, Joan de	Passatge Méndez Vigo, 3.
1889	1882	Aranzadi, Telesfor	Corts, 635, tercer.
1894	532	Arbell, Francesc	Montsió, 4.
1909	1064	Arlobins Però, Joaquim	Doctor Rosal, 22, 1. ^a
1903	676	Armengol Pereira, Alexandre	Rambla de les Flors, 32.
1872	21	Armenter, Frederic	Corts, 580.
1887	1062	Arrau Roger, Miquel C.	Jovellanos, 4, primer.
1906	893	Arnalot, Licerí	Viladomat, 48, primer.
1900	543	Arnau, Eusebi	Plaça Tetuan, 15.
1887	291	Arteaga Pereira, Josep M. ^a de	Diagonal, 466, primer.
1905	798	Artigas Albertó, Vicens	Corts, 602.
1904	739	Arumí Saurí, Joaquim	Rambla de Santa Mònica, 21.
1881	91	Audouard, Pau	Mallorca, 273.
1904	722	Augé Iramain, Lleonart	Passeig de Gracia, 47.
1904	712	Aumatell Tusquet, Francesc	Canuda, 26.
1891	537	Avila, Tiberi	Passeig Diputació, 32 (S. G).
1898	636	Aymamí Mata, Josep M. ^a	Aragó, 247.
1906	834	Aymerich Baró, Josep	Ronda de l'Universitat, 11.

1910	1088	Babra Rubinat, Salvador	Méndez Núñez, 11, segon.
1906	613	Bacardí, Baltasar de	Passatge Bacardí.
1884	468	Bach Delprat, Ernest	Aribau, 27.
1872	25	Badía, Salvador	Ronda de Sant Pere, 18.
1902	610	Baguñà Martra, Josep	Riera del Pi, 4.
1908	1143	Baiges Suy, Antoni	Valencia, 209, primer.
1903	690	Baixeras Felip, Enric	Corts Catalanes, 591.
1905	819	Baixeras Anguera, Angel	Ronda de Sant Pere, 7.
1893	322	Baladía, Jaume	Rambla de Catalunya, 98 bis.
1887	218	Balaguer, Josep	Balmes, 30.
1909	1051	Balaguer Costa, Arcadi	Clarís, 5.
1881	97	Balagueró, Joan Baptista	Passeig Diputació, 25 (S. G.)
1907	934	Balash Bosch, Joaquim	Fontanella, 17.
1893	354	Balcells, Miquel	Clarís, 74.
1876	516	Baltà, Miquel	Rambla de Catalunya, 1.
1897	434	Baltà R. de Cela, Josep	Corts Catalanes, 566.
1898	462	Baltà R. de Cela, Antoni	Corts Catalanes, 566.
1898	465	Ballarin, Manuel	Carme, 28.
1910	1092	Ballbé Vilasarau, Josep	Valencia, 207, tercer.
1908	989	Ballvé, Faustí	Ronda de Sant Pere, 4, segon.
1907	945	Banús Moreu, Joan	Escudellers, 65.
1892	1022	Banqué Faliu, Josep	Balmes, 87, tercer.
1902	591	Bañeras Cateura, Joan	Clarís, 15.
1901	568	Barber Huguet, Pau	Pelayo, 16.
1904	755	Barberà Xatruch, Lluís	Santa Agna, 21.
1910	1138	Barbero Saldaña, Abilio	Rambla de Catalunya, 42.
1906	897	Barbey, Juli	Baixada Sobradiel, 1.
1906	854	Barbry, Felip	Arcs 10.
1903	701	Barella Arrant, Miquel	Bruc, 59.
1909	1046	Barenne, Albert	Aribau, 33.
1910	1154	Barrau Carbonell, Antoni	Clarís, 74.
1890	284	Barret, Josep A.	Balmes, 19, primer.
1906	890	Baró Mas, Josep	Bruc, 61.
1887	204	Bartrina, Francesc	Pelayo, 42.
1876	41	Bartrolí, Ignasi C.	Plaça Urquinaona, 5.
1902	593	Baruel Coma, Josep	Lauria, 81.
1910	1152	Bas Llopart, Cristòfol	Consell de Cent, 284, entl.
1895	394	Bassegoda Amigó, Bonaventura	Lauria, 7, tercer.
1906	846	Bassa Careny, Joan	Canuda, 13.
1879	61	Batlles Beltràn de Lís, Marian	Bertràn 44 (S. G.)
1900	542	Batllell, Juli	Lauria, 2.

1910	1169	Bau Valls, Manuel	Rambla Caputxins, 19, pral.
1907	964	Baurier Lacombe, Henry	Casp, 44, segon.
1901	575	Bayo Font, Jaume	Trafalgar, 23.
1887	225	Bel, Juli	Plaça de Catalunya, 18.
1906	836	Belloch, Comte de	Lauria, 68.
1873	33	Benessat, Frederic	Moncada, 10.
1872	2	Benet, Francisco	Rambla d'Estudis, 11.
1900	528	Benito, Florenç	Clarís, 75.
1900	544	Berdaguer, Florenci	Bruc, 14.
1901	681	Bernades, Frederic	Bilbao, 213.
1910	1136	Bernat Duran, Josep	Passeig de Gracia, 48, segon.
1902	553	Bernis Comas, Albert	Passeig de Gracia, 17.
1872	332	Bertran, Felip	Clarís, 19.
1882	1041	Bertran Suñol, Josep	Princesa, 50.
1901	562	Bertran, Josep	Clarís, 19.
1909	1030	Bertran Musitu, Francisco	Clarís, 19.
1880	325	Biada Dalmases, Antoni	Gerona, 120.
1889	263	Biada Viada, Josep	Clarís, 16.
1903	692	Biern Clota, Claudi	Bruc, 35.
1903	695	Bisbal Ridaura, Victori	Balmes, 30, primer.
1880	977	Blanch Benet, Josep	Corts Catalanes, 557, segon.
1894	855	Blanch Sintas, Francesc	Casp, 35.
1897	459	Blanch Benet, Ramon	Trafalgar, 26.
1906	878	Boada Castanyet, Joan	Plaça de Catalunya, 2.
1876	237	Bofarull, Francesc de	Arxiu de la Corona d'Aragó.
1884	156	Botill Pichot, Josep M. ^a	Aragó, 281.
1872	29	Boixet, Ezequiel	Passeig de Gracia, 79.
1882	120	Bolibar Galup, Geroni	Ronda de l'Universitat, 17
1896	421	Bonastre, Josep	Passatge de la Pau, 13.
1893	522	Bonay, Alfons	Rambla de las Flors, 25.
1896	428	Bonell, Pere	Rambla de Catalunya, 47.
1872	11	Bonet, Josep	Pelayo, 60.
1891	287	Bonet Duran, Carles	Bisbe, 2.
1885	987	Bonsoms, Isidre	Plaça de Catalunya, 15.
1908	1105	Bordas Duran, Joan	Cucurulla, 9.
1910	1115	Borralleras Gras, Joaquim	Balmes, 6, primer.
1881	96	Borràs Reduani, Pere A.	Passeig de Gracia, 17.
1905	779	Borràs y de Palau, Manuel	Vergara, 7.
1888	241	Borrell, Gabriel	Diputació, 291.
1900	520	Borrell y Sol, Josep	Comerç, 60.
1881	208	Bory Salvador, Francesc	Ronda de Sant Pere, 36.

1897	455	Bosch Blat, Pere	Vidre, 6.
1902	621	Bosch Casas, Joan	Consell de Cent, 391.
1906	863	Bosch Viñamata, Josep	Mallorca, 308, primer.
1908	1001	Bosch Gally, Josep	Regomir, 7 y 9.
1909	1047	Bosch Gimpera, Pere	Lauria, 108.
1905	823	Bosom, Joan	Ronda de l'Universitat, 23.
1903	693	Botet Sisó, Joaquim	Banys Nous, 15.
1910	1109	Bourard, Carles	Miquel Angel, 90, fàbrica.
1883	540	Boy, Santiago	Rambla Santa Mònica, 8 y 10.
1905	780	Brau, Paulí	Bailen, 113.
1907	952	Bravo Moreno, Ferran	Salmeron, 76.
1893	343	Brillas Estella, Andreu	Boqueria, 11, 13 y 15.
1874	838	Brocà Montagú, Guillem M. ^a de	Canuda, 41.
1882	140	Brososa, Enric	Molas, 26.
1895	393	Brugada, Josep M. ^a	Passeig de l'Industria, 40.
1896	788	Brugada, Lluís M. ^a	Passeig de l'Industria, 40.
1892	313	Brugués, Casimir	Bruc, 44.
1905	764	Bufill, Josep	Princesa, 21.
1892	315	Burjalés, Adolf	Girona, 131.
1903	699	Burgoa Sastre, Josep	Passeig Pujadas, 4.
1900	523	Busquets, Guillem	Ronda de l'Universitat, 29.
1900	618	Busquets, Pere	Brusi, 35 (S. G.)
1905	813	Busquets Juncosa, Josep M. ^a	Passeig de Gracia, 73.
1907	921	Buxaderas de la Cantera, Eduard	Ronda de l'Universitat, 21.
1886	163	Buxareu, Geroni	Passeig de Sant Joan, 2.
1893	320	Buxareu, Joan	Lauria, 19, pral.
1887	183	Buxó, Narcís	Muntaner, 88.
1895	391	Cabot Rovira, Joaquim	Plaça de Catalunya, 17.
1895	410	Cabot Rovira, Emili	Passeig de Gracia, 120.
1910	1170	Cabot Cadafalch, Santiago	Portaferrissa, 25, tercer.
1907	951	Cabré Puig, Joan	Baixada de Sant Miquel, 2.
1905	811	Cabrinetty, Tadeu	Asalto, 14.
1883	384	Cahis, Manuel	Avinyó, 7.
1884	168	Cajal Pueyo, Frederic	Duc de la Victoria, 12.
1903	700	Calsina Serra, Joaquim	Plaça de Catalunya, 15.
1878	56	Calvà de Grassot, Joan de	Ronda de l'Universitat, 29.
1888	314	Calvet, Rafel	Girona, 34.
1891	301	Calvet Peyronill, Arnau	Gravina, 10.
1904	744	Calvet Pintó, Eduard	Casp, 48.
1909	1068	Calvet Pascual, Agustí	Muntaner, 10, tercer.

1907	911	Calvó Brosa, Joan	Alt de Sant Pere, 31.
1893	317	Callén, Lluís	Passatge Permanyer, 15.
1907	915	Cambó Batlle, Francesc	Girona, 18, pral.
1896	423	Campderà Sala, Enric	Passeig de Gracia, 61.
1892	341	Camprodon, Andreu	Plaça Real, 11.
1891	299	Camprubí Mayol, Ramon	Corts Catalanes, 629.
1872	24	Camps Armet, Albert	Plaça de Santa Agna, 7.
1887	222	Camps Armet, Carles	Balmes, 70.
1904	760	Canals Pujadas, Bartomeu	Diputació, 291.
1896	430	Cancio, Joan	Ataulf, 12.
1903	677	Cantijoch, Emili	Tamarit, 149.
1904	746	Cànovas, Antoni	Plaça Universitat, 3, segon.
1884	160	Canudas Bordas, Josep	Ausias March, 8.
1905	1131	Capdevila, Antoni	Canuda, 24, segon.
1897	443	Capella Raventós, Josep M. ^a	Clarís, 27.
1899	492	Capmany, Aureli	Rambla de Sant Josep, 11.
1910	1112	Caralt, Dalmir de	Rambla Catalunya, 79, primer.
1880	85	Carbó Rovirosa, Antoni	Ronda de Sant Pere, 17.
1891	289	Carbó Palau, Francesc	Ausias March, 19.
1893	350	Carbó Rovirosa, Francesc	Plata, 4.
1880	429	Carbonell, Pere	Lauria, 114.
1899	509	Cardellach, Feliu	Consell de Cent, 276.
1910	1117	Cardellach Alivés, Francesc	Consell de Cent, 276, tercer.
1875	40	Cardenal, Salvador	Passatge de Mercader, 9.
1905	794	Cardenal, Felip	Rosselló, 255.
1904	729	Caritg Bassa, Carmel	Granada, 24.
1885	215	Carner Romeu, Jaume	Trafalgar, 10.
1872	1	Carreras, Baldiri	Virreina, 1.
1903	698	Carreras Candi, Francesc	Ronda de Sant Pere, 58.
1905	776	Carreras Artau, Tomàs	Rambla de Catalunya, 59.
1905	821	Carreras Biayna, Josep	Ausias March, 8.
1909	1050	Carreras Roura, Mateu	Aribau, 15, segon:
1900	518	Carsi, Ignasi	Plaça de Catalunya, 4.
1907	965	Carvallido, Antoni R.	Corts, 619, segon.
1908	1084	Casablanças Fatjó, Eugeni	Ronda Sant Antoni, 59, segon.
1875	242	Casademunt, Rafel	Sobradiel, 6.
1905	800	Casademunt Valldejuli, Joan	Sobradiel, 6.
1884	155	Casades Gramatxes, Pelegrí	Cervantes, 7.
1897	460	Casades Gramatxes, Lluís	Cervantes, 7.
1897	1137	Casadesús, Josep	Clarís, 58, primer.
1893	318	Casals Duch, Paulí	Salmeron, 84.

1909	1015	Casals Prats, Ramon	Pi, 3.
1897	438	Casamada, Ramon	Pelayo, 34.
1903	688	Casan Matamala, Josep	Aragó, 341.
1892	324	Casnovas Degollada, Pere	Passeig de Gracia, 30.
1879	135	Casas-Carbó, Joaquim	Diputació, 275.
1892	330	Casas, Ramon	Passeig de Gracia, 96.
1895	409	Casas Font, Francesc	Lauria, 33.
1901	581	Casas Abarca, Pere	Clarís, 60, pral.
1910	1121	Castañer Almasqué, Carles	Clarís, 97, segon.
1897	551	Castelló, Geroni	Carme, 84.
1898	483	Castells, Paulí	Diputació, 298.
1900	995	Castellví, Josep	Diputació, 214.
1910	1166	Castellví Sagarra, Miquel	Corts Catalanes, 688, pral.
1905	786	Catà Catà, Enric	Ausias March, 3.
1907	912	Cecchini Solà, Josep	Asalto, 24, segon.
1910	1159	Celis Pujol, Lluís	Balmes, 61, segon.
1906	858	Cerdà Fàbregas, Josep A.	Santa Agna, 4.
1906	881	Ciervo Pérez, Càndid	Rambla d'Estudis, 3, segon.
1902	558	Cirici Jordana, Alexandre	Còrcega, 333.
1894	374	Ciurana, Josep	Consell de Cent, 336.
1905	806	Clapés de Niubó, Lluís	Casp, 36.
1892	312	Claramunt, Lluís	Ausias March, 43.
1882	118	Clivillé Serra, Josep	Valencia, 261.
1908	1003	Closa Coll, Josep	Escudellers Blancs, 3 bis.
1895	339	Clot Junoy, Lluís G.	Ali-Bey, 5.
1883	574	Coderch, Secundí	Alt de Sant Pere, 6.
1881	93	Codorniu Farrés, Antoni.	Duc de la Victoria, 11, pral.
1902	623	Colom Virgili, Ramon	Còrcega, 241.
1884	900	Colomer, Raimon	Valencia, 284.
1903	1040	Coll Escofet, Pere	Fortuny, 4.
1904	730	Coll y Coll, Manuel	Passeig de Gracia, 100, segon.
1905	782	Coll Geli, Eduard	Roig, 15.
1908	991	Coll Trius, Enric	Aragó, 259.
1877	53	Collaso, Josep	Plaça Palacio, 15.
1878	60	Collaso, Enric	Plaça Palacio, 15.
1909	1014	Collí Buzón, Renzo	Passatge de la Pau, 8.
1896	420	Comas Solà, Josep	Rambla Catalunya, 122, tercer.
1897	441	Comas Solà, Ricard	Bruc, 14 bis.
1900	527	Comas, César	Corts, 613.
1890	517	Comenge, Lluís	Diputació, 353.
1902	616	Comes de Mora, Lluís	Ferran Puig, 27 (S. G.)

1884	152	Companys, Sebastià	Ronda de l'Universitat, 14.
1886	416	Company Molins, Pere	Princesa, 56.
1893	849	Conde, Ricard	Passeig de Gracia, 82.
1895	357	Conill, Bonaventura	Passeig de Gracia, 46.
1895	397	Conill, Ramon	Rambla d'Estudis, 4.
1903	666	Constansó Vila, Marian	Plaça Palacio, 15.
1903	667	Constansó Vallhonrat, Eudald	Plaça Palacio, 15.
1885	157	Cordomi Bosch, Pere	Ntra. Sra. del Coll (Vallcarca).
1872	18	Corominas, Domingo	Bruc, 65.
1883	141	Corominas Llobera, Joan	Plaça de Santa Agna, 2.
1891	294	Corominas Prats, Domingo	Bruc, 65.
1903	697	Corominas Buscarat, Josep	Dou, 4.
1906	873	Corominas Montaña, Pere	Plaça Urquinaona, 2, segon.
1910	1160	Corominas Mendoza, Vicens	Rosselló, 246, pral.
1902	611	Cornet Palau, Gaietà	Corts Catalanes, 614.
1905	797	Cornet Enrich, Josep M. ^a	Ronda de Sant Pere, 56.
1905	771	Coroleu, Wifred	Jonqueres, 13.
1885	170	Cortada Serra, Alexandre	Alt de Sant Pere, 19.
1906	877	Cortada, Antoni	Bruc, 23.
1910	1163	Cortada Torelló, Antoni	Alta de Sant Pere, 19, segon.
1889	266	Cortés Aguiló, Lluís	Consell de Cent, 336.
1888	249	Costa Guardiola, Antoni	Valencia, 262.
1906	884	Costa Sala, Salvador	Passeig Aduana, 5, primer.
1891	296	Crehuet Llorens, Manuel	Cucurulla, 3.
1903	640	Crehuet Pargas, Eladi	Cucurulla, 3.
1888	252	Crespo, Ignasi	Unió, 15.
1887	210	Cros Xuriguer, Amadeu	Princesa, 21.
1888	233	Cruells Sellarés, Jaume	Rambla de Catalunya, 12.
1907	929	Crusat Decrey, Manuel	Diputació, 286.
1889	251	Cruset, Salvador	Bruc, 42.
1895	388	Cusachs, Andreu	Passeig de Sant Joan, 7.
1882	130	Cusi, Manuel	Passeig de Gracia, 86.
1890	273	Cuyàs, Vicens	Rambla de Catalunya, 31.
1899	495	Cuyàs Guardiola, Josep	Princesa, 56.
1906	986	Chaffard Masclaus, Carles	Rosselló, 232, segon.
1902	603	Dalí Cusí, Rafel	Bisbe, 2. primer.
1906	856	Dalmau Capestany, Joaquim de	Rambla de Santa Mònica, 33.
1905	767	Dalmases y de Ramis, Pius de	Plaça de Sant Miquel, 4.
1909	1071	Dalmases Bocabella, Josep M. ^a de	Princesa, 8.
1898	466	Damians, Adolf	Plaça de Catalunya, 8.

1872	264	Deas Caravent, Rafel	Rambla de Catalunya, 94.
1879	238	Degollada, Eduard	Ausias March, 2, primer.
1902	606	Delàs Miralles, Josep de	Rambla de Catalunya, 15.
1896	1063	Demestre, Ermengol	Dorm. S. Francesc, 25, primer.
1889	254	Dern Però, Joan	Escudellers Blancs, 6.
1905	768	Deschamps, Enric	Passeig de Gracia, 96, tercer.
1877	47	Domenech Montaner, Lluís	Clarís, 37, primer.
1880	842	Domenech Estapà, Josep	Valencia, 243, entl.
1893	336	Domenech Estapà, Antoni	Calella, 1, primer.
1905	774	Domenech Roura, Pere	Bruc, 75, segon.
1910	1095	Domenech Montaner, Eduard	Consell de Cent, 321.
1904	751	Doncel Company, Rosèn	Plaça d'Urquinaona, 11, quart.
1872	633	Draper, Josep M. ^a	Lauria, 37, primer.
1897	456	Durall Mataró, Bonaventura	Rambla de Catalunya, 47.
1881	102	Duran Trincheria, Joaquim	Consell de Cent, 324.
1888	230	Duran, Miquel	Jaume Giralt, 13.
1891	293	Duran Ventosa, Lluís	Governador, 1.
1898	470	Duran España, Joan	Valencia, 278.
1901	576	Duran Ventosa, Josep	Governador, 1.
1907	1044	Duran Vila, Pau	Consell de Cent, 364.
1910	1141	Duran Mayol, Josep	Escudellers, 70, primer.
1908	1147	Egozcue Torrents, Eduard	Plaça Moncada, 3.
1873	159	Elias de Molins, Josep	Rambla de Catalunya, 37.
1890	279	Elias Bragulat, Joan	Passeig de Gracia, 10.
	1151	Ensenat, Joan Baptista	Balmes, 131, tercer.
1903	637	Escalas Chameni, Feliu	Mallorca, 308, pral.
1897	451	Escriu Pons, Josep	Ronda de Sant Antoni, 102.
1902	622	Escrivà Pagès, Guillem	Ferran VII, 7.
1902	630	Escuder Duch, Pere	Baix de Sant Pere, 55.
1908	1002	Escuder Ferrer, Ricard	Bailèn 4, 2. ^a
1879	1048	Espina Galofré, Josep	Rambla Catalunya, 118, quart.
1890	286	Esquerrà Vila, Lluís	Diputació, 248.
1902	582	Estapé Pagès, Gabriel	Tras-Palacio, 11.
1908	1007	Estapé, Josep M. ^a	Bailen, 14, primer.
1910	1124	Estapé Pagès, Santiago	Nou de la Rambla, 36, baixos.
1888	832	Esteve, Frederic	Rambla de Catalunya, 54
1899	494	Esteve Vila, Joan Baptista	Lauria, 17.
1906	845	Estruch Cumella, Josep	Corts Catalanes, 615.
1910	1111	Fabié, Florenci R.	Hotel Falcon.

1902	602	Fabré Oliver, Joan	Casp, 45.
1881	109	Fàbregas, Gaspar	Diagonal, 416.
1881	177	Fàbregas Mas, Francesc	Portaferrissa, 13 bis.
1886	188	Fàbregas Riba, Antoni	Corts, 593.
1906	875	Fàbregas Fontrodona, Joan	Ali-Bey, 15, primer.
1899	496	Faig Gelart, B.	Valencia, 268.
1901	546	Falguera, Antoni de	Rambla de Catalunya, 42.
1906	879	Falp Plana, Josep	Trafalgar, 26, segon.
1886	199	Faraldo, Ramon	Asalto, 31.
1907	944	Faraldo Ortells, Eladi	Passatge de la Pau, 8, tercer
1906	1171	Faraldo de Saint Germain, Lluís	Ali Bey, 15, tercer.
1897	446	Fargas, Miquel A.	Rambla de Catalunya, 47.
1904	741	Fargas Margenat, Francesc	Regomir, 8, segon.
1901	572	Farreras Munner, Miquel	Consell de Cent, 341, pral.
1898	1058	Farreras, Pere	Sicilia, 38, baixos
1877	46	Farrés, Artur	Muntaner, 13.
1882	125	Farriols Anglada, Agustí	Rambla de Sant Josep, 25.
1910	1162	Faura, Marian	Plaça de Comas (Corts de Sarrià).
1906	840	Fatjó, Santiago	Consell de Cent, 381.
1905	777	Fatjó, Pius	Ausías March, 19.
1906	851	Fatjó Melcior, Enric	Rambla de Catalunya, 25.
1880	86	Fernández, Emili	Rambla de Santa Mònica, 15.
1901	559	Fernández, Eduard	Girona, 50.
1905	785	Fernández Rodríguez, Josep	Pi, 6.
1908	972	Fernández González, Delfí	Bruc, 28.
1901	557	Ferran Suñol, Miquel	Girona, 40.
1902	584	Ferran, Antoni	Clarís, 113.
1906	894	Ferran Torelló, Lluís	Ausías March, 50.
1883	1100	Ferré Igual, Llorenç	Passeig de Gracia, 24.
1884	923	Ferrer Soler, Lluís	Diputació, 333.
1884	167	Ferrer-Vidal Soler, Lluís G.	Passeig de Gracia, 105.
1885	189	Ferrer, Baltasar de (Marquès de Puerto Nuevo).	Còrcega, 299.
1886	1148	Ferrer Casagemas, Enric	Trafalgar, 14, primer.
1887	474	Ferrer, Ibo	Pelayo, 60.
1894	386	Ferrer Barberà, Josep	Lauria, 29.
1894	405	Ferrer Puig, Joan	Ronda de Sant Pere, 20.
1900	524	Ferrer Portals, Enric	Plaça de l'Angel, 6.
1901	555	Ferrer Ferrer, Josep	Goudoxier (S. G.)
1901	564	Ferrer Vallès, David	Corts Catalanes, 586.
1902	615	Ferrer Anglada, Francesc	Ausías March

1905	818	Ferrer Vidal Güell, Joan J.	Muntaner, 324.
1905	817	Ferrer Escofet, Emili	Ronda de Sant Pere, 8.
1906	852	Ferrer Maristany, Francesc	Ali-Bey, 29.
1909	1027	Ferrés Jufre, Joan	Corts Catalanes, 561.
1908	1006	Ferrés Mir, Pau	Corts Catalanes, 649.
1908	1080	Ferret Obrador, Gabriel	Duc de la Victoria, 15.
1891	303	Figuerola, Lluís	Arc de Sant Ramon, 11.
1905	804	Figuerola Terrats, Santiago	Ribera, 5.
1888	1149	Fina Girbau, Eusebi	Templaris, 16, primer.
1910	1108	Fita Trias, Eduard	Escudellers Blancs, 7.
1902	592	Fiter Dasca, Manuel	Rambla de Catalunya, 6.
1906	864	Flores Pamies, Teodor	Passeig Diputació, 19 (S. G).
1892	340	Fluvià, Josep	Plaça Nova, 6.
1906	862	Fochs, Ramir	Plaça de Santa Agna, 7.
1910	1140	Folch Capdevila, Rafel	Balmes, 96.
1890	674	Fonolleda Guardiola, Pere	Casp, 41.
1872	201	Font Pinoz, Josep	Girona, 24.
1881	98	Font del Sol, Enric	Lauria, 21.
1884	1142	Font, Ramon	Passeig Diputació, 25 (S. G).
1885	173	Font Riera, Eusebi	Passeig de Gracia, 48.
1886	404	Font de Rubinat, Felip	Passeig de Sant Joan, 7.
1888	229	Font Milà, Joan	Notariat, 7.
1888	1107	Font y de Boter, Miquel de	Santa Eugenia, 29, primer.
1891	280	Font y Torner, Manuel	Pietat, 8.
1891	282	Font y de Boter, Joaquim	Elisabets, 9.
1894	363	Font Gumà, Josep	Plaça de l'Universitat, 8.
1901	552	Font, Hermes	Mendizàbal, 22.
1909	1057	Font Laporta, Antoni	Petritxol, 4, segon.
1906	827	Fontana Almeda, Albert	Plaça Moncada, 1.
1877	347	Fontanals, Blai	Mallorca, 216.
1910	1161	Fontanals Arater, Laurià	Valencia, 261, baixos.
1900	650	Fontbona, Josep	Abaixadors, 11.
1899	538	Fontrodona, Francesc	Plaça de Catalunya, 20, tercer.
1895	511	Fontseré, Eduard	Salmeron, 11.
1910	1168	Forí Biscamps Ramon	Clarís 72 pral.
1901	657	Fornell, Joan	Rambla de Catalunya, 35.
1909	1035	Fors Carulla, Joan	Bailen, 46.
1909	1096	Fors Carulla, Josep	Bailen, 46.
1896	417	Fort Romeu, Joan	Muntaner, 29.
1887	223	Fortuny, Eusebi	Jonqueres, 2.
1905	763	Fortuny, Carles de	Casp, 33.

1891	305	Fossas, Juli M. ^a	Banys Nous, 15.
1903	651	Fournier Cuadras, Juli	Corts Catalanes, 642.
1894	358	Foxà de Lasarte, Francesc	Passeig de Gracia, 81.
1890	319	Fradera, Ricard	Londres, 104 (Bonanova).
1887	207	Fraginals, Cristòfol	Ronda de l'Universitat, 6.
1905	784	Framis Manent, Joan	Ausias March, 37.
1887	645	Franquesa Gomis, Josep	Salmeron, 50.
1884	200	Freixas y Freixas, Joan	Ample, 3.
1888	250	Freixas Sabater, Artur	Consell de Cent, 266.
1907	920	Fuentes Lloelles, Enric de	Valencia, 231.
1908	992	Furest Roca, Estanislau	Plaça Real, 10, tercer.
1906	885	Furnells Solé, Joan	Corts Catalanes, 492.
1882	114	Fuster y Fuster, Marian	Rambla Canaletes, 8.
1902	625	Gabarró, Albert	Casp, 36, pral.
1904	761	Gabarró, Antoni	Lauria, 21.
1895	408	Galbany, Josep	Girona, 72.
1896	548	Galceràn, Celestí	Valencia, 312.
1899	486	Galera Planas, Ramon	Templaris, 3.
1878	59	Galí Ferrer, Carles	Passeig de Gracia, 77.
1906	835	Galí Lalande, Ricard	Fontanella, 7.
1885	958	Galofré, Carles	Passeig de Gracia, 31.
1887	209	Galve, Juli	Passatge de Colon, 2.
1878	54	Gallard, Artur	Regomir, 7.
1907	941	Gallard, Joan M.	Rambla de Catalunya, 10.
1881	106	García Faria, Pere E.	Princep d'Asturias, 15 (S. G).
1901	721	García de Paredes, Vicens	Girona, 121.
1907	1054	García Caslales, Eduard	Universitat, 106, primer.
1903	1045	García Pedrosa, Gonzal	Universitat, 9.
1881	92	Garí Cañas, Lluís	Passatge del Relotge, 3.
1888	245	Garí Cañas, Josep	Passatge del Relotge, 3.
1879	70	Garriga Miquel, Francesc	Carme, 9.
1890	275	Garriga Miranda, Rupert	Rambla de Canaletes, 8.
1891	281	Garriga Massó, Joan	Corts Catalanes, 698, pral.
1896	422	Garriga Roig, Josep	Rambla de Canaletes, 8.
1902	626	Garriga Roig, Manuel	Clarís, 73, pral.
1903	668	Garriga Roig, Pere	Corts Catalanes, 639.
1875	38	Gassó Martí, Josep	Ample, 31.
1880	87	Gasol, Isidre	Ronda de l'Universitat, 33.
1884	162	Gasol, Antoni	Rambla de Catalunya, 9.
1903	643	Gassol Millé, Tadeu	Fortuny, 9.

1902	624	Gatell Carbó, Víctor	Parc, 3.
1903	647	Gatell Carbó, Esteve	Escudellers, 82.
1905	809	Gatvillaró Gili, Joan	Clarís, 65.
1902	586	Genover Soler, Pere	Rambla del Centre, 3.
1901	570	Gil Ramonet, Enric	Aribau, 155.
1903	687	Gil Llopart, Leopold	Valencia, 251.
1894	383	Gili Roig, Gustau	Corts, 612.
1898	480	Giné Masriera, Artur	Rambla de Catalunya, 116.
1901	569	Ginestà, Josep M. ^a	Provença, 290.
1899	507	Giol Figuerola, Rosèn	Consell de Cent, 318.
1907	918	Giol, Candid	Passeig de Gracia, 2.
1909	1060	Giol, Martí	Milà y Fontanals, 39.
1886	1077	Giral y Giral, Eugeni	Girona, 64, pral.
1883	150	Giralt y Giralt, Ernest	Mercè, 32.
1895	396	Giralt Verdaguer, Joaquim	Corts Catalanes, 620.
1903	653	Girshausen, Adolf	Aragó, 259.
1883	127	Girona Vidal, Manuel	Ample, 2.
1888	213	Girona, Ignasi	Passeig de Gracia, 19.
1899	541	Girona Llagustera, Daniel	Riera de Sant Joan, 10.
1890	265	Girona Vilanova, Joan	Plaça de Catalunya, 14.
1881	105	Gispert Ferrater, Joaquim de	Cervantes, 2.
1893	747	Givanel Mas, Joan	Villarroel, 45.
1905	765	Goday Casals, Josep	Consell de Cent, 282.
1883	144	Golorons Callol, Carles	Panses, 5.
1899	506	Golorons Juncà, Ramon	Panses, 5.
1888	232	Gómez Llacuna, Josep P.	Valencia, 195.
1907	935	Gómez Acebo, Ricard	Govern Militar.
1902	585	Gomis Costa, Trinitat	Passeig de Gracia, 17.
1906	848	Gomis Güell, Miquel de	Rambla d'Estudis, 10.
1910	1139	González, Joan Josep	Reus, 2 (Bonanova).
1888	239	Gorgot, Josep	Consell de Cent, 255.
1886	202	Gorostegui, Enric	Corts Catalanes, 537.
1907	930	Gorostegui Rosillo, Joan	Corts Catalanes, 637.
1906	1012	Granados, Enric	Aragó, 332.
1903	664	Granell, Geroni	Mallorca, 219.
1872	14	Grases, Antoni	Carme, 15.
1881	110	Grassot, Roman de	Passeig de Gracia, 88.
1872	6	Grau, Francesc	Passeig de Sant Joan, 2.
1904	756	Grau Granell, Francesc	Clarís, 36.
1908	975	Grau Miró, Joan	Cervantes, 4.
1904	1031	Grau Delgado, Jacinto	Rambla de Catalunya, 89.

1903	661	Graupera Costa, Joan	Argentería, 65.
1878	604	Griera Dolcet, Josep	Vergara, 11.
1907	931	Gros Mas, Marian	Rambla de Catalunya, 42.
1899	262	Gual Compte, Francesc	Avinyó, 18, segon:
1907	917	Guamis, Antoni	Passeig de Gracia, 29.
1905	824	Guarro Casas, Lluís	Ample, 46.
1899	316	Gubern Fàbregas, Joan	Passeig de Colon, 17.
1902	597	Gubern Fàbregas, Geroni	Passeig de Colon, 17.
1902	598	Gubern Fàbregas, Santiago	Passeig de Colon, 17.
1872	9	Güell, Eusebi	Asalto, 3.
1897	1033	Güell Lòpez, Eusebi	Asalto, 3.
1905	802	Güell, Claudi	Asalto, 3.
1890	270	Guerra Estapé, Jaume	Ronda de Sant Pere, 62.
1875	39	Guimerà, Angel	Petritxol, 4.
1904	710	Gurt Pujol, Eduard	Rambla de Catalunya, 12.
1910	1086	Gurt Martorell, Francesc	Passeig de Gracia, 84, primer.
1878	57	Henrich, Manuel	Còrcega, 347.
1903	659	Henry, Lluís A.	Balmes, 90, primer.
1907	967	Heras Jordà, Pons	Asalto, 13.
1897	457	Herberg, Huch	Tallers, 4.
1888	235	Hill Feliu, Jaume	Rambla de Catalunya, 25.
1897	909	Hita, Felip de	Alt de Sant Pere, 17.
1898	484	Homar, Gaspar	Canuda, 4.
1891	304	Homs, Joaquim	Pelayo, 9.
1905	805	Horta Boadella, Joaquim	Mendez Núñez, 5.
1898	463	Hurtado, Amadeu	Plaça de Catalunya, 22.
1882	117	Iglesias, Andreu	Casp, 21.
1894	378	Iglesias Roig, Isidre	Rambla de Catalunya, 108.
1899	505	Iglesias Balart, Francesc	Corts Catalanes, 629.
1904	737	Iglesias Badia, Feliu	Passeig de Gracia, 78.
1908	983	Iglesias García, Dalmau	Corts Catalanes, 686.
1909	1073	Iglesias Ambrosio, Emilià	Pelayo, 40, primer.
1886	194	Illas Fabra, Manuel	Vergara, 3.
1872	16	Imbert de Janer, Joan	Casp 35.
1882	122	Iranzo, Ubald	Passeig de Gracia, 61.
1903	672	Jacas Matheu, Jaume	Cervantes, 5.
1902	605	Janer, Ignasi de	Carme, 106.
1910	1125	Jardí, Enric	Clarís, 35, primer.

1881	142	Jaumandreu Puig, Ignasi	Rambla de Santa Mònica, 2.
1896	427	Jaumandreu, Antoni	Rambla de Santa Mònica, 2.
1896	426	Jaumandreu, Eugeni	Rambla de Santa Mònica, 2.
1901	571	Jaumandreu, Leopold	Lauria, 116.
1904	742	Jaumandreu Puig, Alexandre	Rambla de Santa Mònica, 2.
1904	831	Jaumandreu Borràs, Francesc	Passeig de Gracia, 16.
1880	390	Jaume, Francesc	Tallers, 66.
1879	65	Jeusen, C. B.	Passatge del Comerç, 4.
1894	1083	Jorba, Pere	Corts Catalanes, 698.
1905	519	Jorba Romaña, Emili	Corts Catalanes, 692.
1902	1011	Jorba, Marcellí	Avinguda del Tibidabo, 25.
1906	857	Jordà, Carles	Ausias March, 12.
1902	810	Jordan de Urries, Josep	Provença, 316.
1892	328	Juan y Torner, Albert	Corts, 554.
1895	812	Julià Pons, Antoni	Plaça d'Urquinaona, 6.
1910	1085	Junyent Sans, Olaguer	Bonavista, 21, taller.
1888	243	Kramer, Martí	Rambla de Catalunya, 112.
1909	1052	Krichner Catalan, Fidenci	Corts, 541.
1891	288	Labarta, Lluís	Casp, 15.
1892	351	Lang, Pere	Plaça Urquinaona, 1, primer.
1902	607	Langeheldt Emilio Carles Francisco	Rambla de Canaletas, 11.
1882	116	Larratea Catalan, Enric	Bisbe Morgades, 21 (S. G).
1902	1025	Lasalvi, Marcel	Simón Oller, 3.
1906	829	Lawzon, William	Provença, 268.
1904	731	Layret Foix, Francesc	Passatge Amadoz, 1.
1907	1066	Lesperut, Eduard	Rambla del Centre, 30.
1904	957	Liebe, Albert	Dou, 3.
1899	1075	López Brea, Cast	Provença, 251.
1906	1155	López Llovet, Albert	Diputació, 329, primer.
1901	723	Luna Pérez, Miquel de	Balmes, 46, tercer.
1905	869	Luque, Enric de	Passeig de Gracia, 102.
1890	278	Llagostera Pascual, Lluís	Ausias March, 3.
1887	925	Llanés, Enric de	Balmes, 54.
1901	549	Llatas, Emili	Còrcega, 285.
1872	7	Llavallol, Josep	Ronda Universitat, 23.
1883	1079	Llave, Manuel de la	Corts Catalanes, 639, segon.
1879	67	Llenas Ventura, Artur	Valencia, 245.
1903	670	Lleó Morera, Albert	Passeig de Gracia, 35.

1902	601	Llimona Brugués, Josep	Diputació, 277.
1908	1010	Lligé Pagès, Joan	Manso, 23, fàbrica.
1872	31	Llobateras, Martirià	Corts Catalanes, 569, primer.
1897	440	Llorens, Ramon	Barbarà, 6.
1904	735	Llubià Barau, Wenceslau	Casp, 48.
1883	139	Lluch Ramon, Emili	Corts Catalanes, 657, 3. ^a
1898	472	Lluelles, Josep	Bisbe Morgades, 15 (S. G.)
1898	473	Lluhí Rissech, Joaquim	Pont de la Parra, 3.
1894	356	Llusà Ferran, Rafel	Valencia, 244.
1895	458	Llusà Ferràn, Carles	Valencia, 244.
1907	962	Llusà Duran, Carles	Corts, 642.
1889	644	Madirolas Tomas, Francesc	Gerona, 119, quart.
1893	349	Madorell, Miquel	Casp, 38.
1886	191	Magdà, Jordi	Pelayo, 14.
1895	402	Magriñà, Francesc	Major, 118 (B).
1907	966	Majuelo Montey, Joan de la C.	Aray, 3.
1873	32	Maluquer, Eduard	Avinyó, 18 bis.
1880	71	Mansana Terrés, Josep	Corts Catalanes, 641.
1902	587	Mañé Janer, Antoni	Provença, 302.
1886	165	Maragall Gorina, Joan	Alfons XII, 79 (S. G.).
1910	1087	Maragall, Rosèn	Trafalgar, 31.
1902	757	Marés, Andreu	Passeig de Colon, 17, primer.
1905	781	Marfà Clivillés, Santiago	Balmes, 26.
1881	174	Margarit Coll, Felip	Mendizàbal, 11.
1884	180	Marial Tey, Juli	Casanovas, 48.
1883	131	Maristany, Pere G.	Rambla de Catalunya, 83.
1887	186	Maristany Oliver, Alfred	Rambla de Catalunya, 83.
1897	445	Maristany, Feliu	Passeig Industria, 14.
1909	1069	Maristany, Salvador	Masnou.
1903	663	Marquès Puig, Manuel	Rambla de Catalunya, 6.
1877	58	Marquet, Ramon	Bruc, 48, primer.
1883	138	Marquet, Manuel	Bruc, 48, pral.
1883	143	Marquet, Enric	Bruc, 48, pral.
1897	433	Marsans Peix, Lluís	Corts Catalanes, 682.
1905	792	Marshall, Ernest	Diagonal, 468.
1899	490	Marsillach, Adolf	Corts Catalanes, 514, tercer.
1881	100	Martí Beya, Miquel	Passeig de Gracia, 32.
1885	175	Martí Julià, Domingo	Clarís, 73.
1887	335	Martí Ricard	Clarís, 110.
1889	256	Martí Sallent, Pau	Valencia, 179.

1893	345	Martí Ballés, Josep O.	Portaferriça, 17.
1899	500	Martí Martí, Ricard	Passeig de Gracia, 73.
1907	943	Martí, Baltasar	Ronda de Sant Pere, 52, segon.
1883	149	Martín Mora, Virgili	Girona, 24.
1887	221	Martín Montellà, Avelí de	Passatge Mercader, 11.
1898	469	Martínez Domingo, Antoni	Passeig de Gracia, 57.
1909	1144	Martínez Cafvajal, Antoni	Rambla Catalunya, 61, quart.
1903	646	Martorell, Josep Oriol	Aragó 282.
1903	683	Martorell Terrats, Geroni	Girona, 15.
1888	295	Maryé Brú, August	Pelayo, 42.
1888	240	Mas Julines, Francesc de A.	Corts Catalanes, 625.
1902	629	Mas Mas, Andreu	Passeig Sant Joan, 93, primer.
1903	689	Mas Torroja, Josep	Diputació, 325.
1904	724	Mas Nadal, Teodor	Aragó, 331.
1910	1113	Mas, Josep	Travessera, 22, pral.
1903	658	Masip Gumà, Josep A.	Pelayo, 54.
1909	1072	Maspons Cadafalch, Josep	Palla, 31, primer.
1872	19	Masriera, Josep	Ferran VII, 35.
1908		Massaguer, Enric	Ausías March, 31.
1881	107	Massana Pujol, Agustí	Rambla del Centre, 9.
1883	145	Massó Torrents, Jaume	Rambla de Catalunya, 38.
1885	178	Massó Bru, Amaro	Ronda de Sant Pere, 11.
1872	27	Mata Pons, Llorenç	Rambla d'Estudis, 11.
1881	108	Mata Sala, Lambert	Tantarantana, 9.
1909	1016	Matarrodona Cendra, Rosèn	Fontanella, 20.
1904	716	Matas Moreda, Ramon	Barbarà, 14.
1886	187	Mateu Biza, Damià	Peu de la Creu, 6.
1897	436	Mateu Murt, Joan	Bailen, 7.
1899	493	Mateu Mora, Manuel	Passatge de Madoz, 5.
1877	44	Matheu Fornells, Francesc	Corts Catalanes, 643.
1910	1126	Matheu Ferru, Josep	Princesa, 53, baixos.
1904	714	Maymó Cabanellas, Joan	Ronda de Sant Pere, 48.
1883	136	Meese, Carles	Princesa, 55.
1882	649	Meifren Roig, Josep	Ferran VII, 6.
1907	938	Melcior Farré, Victor	Consell de Cent, 255.
1897	431	Mentruit, August	Rambla de Catalunya, 72.
1883	147	Mercader Sacanella, Manuel	Bilbao, 203.
1893	871	Mercader y de Borràs, Lluís de	Rosselló, 213.
1905	773	Mercader Marina, Pau	Bilbao, 203.
1910	1116	Mestre Morer, Joaquim	Rambla de les Flors, 4, primer.
1906	1101	Metzger, Josep	Plaça d'Urquinaona, 10.

1905	1146	Middelmann, Albert	Bailen, 2.
1910	1132	Milà Camps, Josep M. ^a	Plaça Sant Jaume, 2, pral.
1895	398	Millàs Figuerola, Antoni	Aragó, 191.
1905	778	Millet Cunill, Joan	Passeig de l'Aduana, 21.
1907	949	Millet Villà, Salvador	Ronda de l'Universitat, 17.
1899	497	Miquel Planas, Ramon	Mallorca, 207.
1909	1055	Miquel Mas, Antoni	Balmes, 54.
1902	594	Mir Pujol, Francesc de P.	Comerç, 11.
1902	596	Mir Pujol, Joan Baptista	Comerç, 11.
1882	121	Miret Serra, Joan	Sant Pau, 4.
1885	181	Miret Sans, Joaquim	Diputació, 289.
1902	595	Miret Maymir, Manuel	Rambla de Catalunya, 95.
1904	753	Miró Trepà, Laurià	Pelayo, 1.
1910	1167	Miró Renaud, Ramon	Clarís, 10, primer.
1881	609	Mitjans, Bartomeu	Rambla de Catalunya, 47.
1899	504	Mitjans Borés, Lluís	Còdols, 20.
1904	717	Mogas Cortés, Manuel	Plateria, 37.
1900	539	Molés Ormellà, Joan	Balmes, 19.
1910	1123	Molés Ormellà, Odon	Industria, 178, pral.
1890	298	Moliné Brasés, Ernest	Jonqueres, 14.
1891	297	Moliné de Castro, Manuel	Ronda de l'Universitat, 35.
1901	567	Molins, Carles de	Passatge del Rellotge, 2.
1903	708	Moll Ginferrer, Josep	Baix de Sant Pere, 65.
1910	1164	Moncanut Geli, Alfons	Aurora, 14, taller.
1891	734	Monegal, Trinitat	Clarís, 99, primer.
1901	709	Moner, Marian	Plaça de Catalunya, 4.
1887	182	Monés, P. J.	Mallorca, 234.
1906	882	Monmany, Josep	Ronda de Sant Antoni, 9.
1907	940	Monset Loyola, Gaietà	Clarís, 30.
1903	789	Montaner, Antoni	Rambla de Catalunya, 43.
1886	745	Montellà Antoni J. de	Corts Catalanes, 618.
1906	847	Montero Martí, Josep	Rambla de Canaletes, 6.
1893	342	Montanyola, Pere	Mallorca, 246.
1904	899	Montanyola, Jacinto	Passeig de Gràcia, 4.
1872	123	Montgomery, Carles	Rambla de Catalunya, 18.
1897	488	Montoliu, Josep de	Aragó, 271.
1899	491	Monturiol Mata, Emili	Rambla de Catalunya, 8.
1903	675	Mora Graupera, Artur	Argenteria, 65.
1879	476	Moragas Pomar, Lluís	Consell de Cent, 343.
1893	654	Moragas Rodés, Geroni de	Gignàs, 39.
1903	669	Moragas Rodés, Vicens de	Petritxol, 5.

1908	979	Moragas Barret, Francesc	Passeig de Gracia, 75.
1910	1145	Morató Aixalà, Juli	Passatge Pau, 11, segon.
1899	502	Morelló, Joaquim	Portal de l'Angel, 21.
1905	796	Moreno Morcillo, Laurià	Bruc, 46.
1909	1019	Moreno y de Llansa, Rafel	Vergara, 9, primer.
1882	132	Moya Caragol, Angel	Passeig de Gracia, 65.
1907	1104	Moya Martí, Enric	Elisabets, 5.
1888	924	Munner, Josep	Ciutat, 5.
1910	1120	Muns Andreu, Francesc	Bailen, 13, primer.
1908	974	Muntadas Rovira, Lluís	Muntaner, 49.
1904	736	Muntanyola Carner, Antoni	Consell de Cent, 343, segon.
1909	1067	Muñoz, Bonaventura	Govern Civil.
1889	267	Musterós, Albert	Passatge de la Pau, 8.
1904	718	Nadal Torres, Joaquim M. ^a de	Corts Catalanes, 591, primer.
1909	1018	Nadal Canudas, Lluís B.	Nou de Sant Francesc, 27.
1909	1026	Nadal Ferrer, Josep M. ^a de	Provença, 304.
1884	906	Navarro Giralt, Josep	Banys Nous, 20 pral.
1872	20	Nicolau, Joaquim	Escudellers, 70.
1891	290	Nicolau Mulet, Pau	Rambla de Catalunya, 37.
1908	1129	Nicolau y de Ohwer, Lluís	Escudellers, 70, primer.
1902	870	Nin Devesa, Antoni	Consell de Cent, 286, quart.
1905	775	Niubó, Josep	Consell de Cent, 379.
1895	403	Noguera, Lluís	Rambla d'Estudis, 8.
1898	481	Noguera Casabosch, Feliu	Petritxol, 6.
1908	994	Nogués Baró, Francesc d'A.	Carme, 79.
1901	577	Novellas Roig, Francesc	Consell de Cent, 294.
1887	205	Oliver Castañer, Jaume	Consell de Cent, 346.
1889	260	Oliver Balvey, Jaume	Valencia, 218.
1900	531	Oliver Rodés, Benet	Lauria, 15.
1906	828	Oliver Bauzà, Josep	Rambla de Catalunya, 81.
1906	874	Oliver Gumà, César	Trafalgar, 14, pral.
1878	55	Oller Moragas, Narcís	Rambla de Catalunya, 14.
1880	79	Oller Bosch, Adolf	Passeig de Gracia, 118.
1897	449	Oller Codoñet, Francesc	Pelayo, 9.
1883	151	Oms, Trinitat M. ^a	Portaferrissa, 9.
1906	978	Ondiviela, Elies	Fortuny, 4.
1881	88	Oriola Cortada, Lluís de	Passeig de Colon, 3.
1881	103	Orpí, Ramon	Ausies March, 21.
1902	620	Ortega Doria, Eduard	Girona, 62.

1887	211	Ortelli, Joan	Llibreteria, 9.
1900	514	Ostua, Josep	Valencia, 279.
1906	888	Padró, Jaume	Balmes, 26, primer.
1908	990	Padrosa Suñol, Ernest	Hospital, 126, baixos.
1879	68	Pagès, Josep	Clarís, 22.
1905	790	Pagès Maristany, Pere	Gaditana, 11, Masnou.
1909	1017	Pagès Moruny, Santiago	Clarís, 22.
1910	1127	Pagès Fàbregas, Pere	Rambla del Centre, 5, pral.
1909	1032	Pahissa, Jaume	Balmes, 133, quart.
1910	1133	Palà, Tomàs	Casp, 38, magatzem.
1904	740	Palau Simón, Melchor de	Tantarantana, 16, porteria.
1885	172	Palaudarias, Josep	Rambla de Canaletes, 8.
1890	276	Palaudarias, Joan	Micer Ferrer, 2.
1906	841	Palomo Fort, Josep	Rambla de Catalunya, 24.
1885	244	Paluzie, Juli	Diputació, 337.
1892	327	Paluzie Lucena, Josep	Diputació, 337.
1906	892	Papirer Portabella, Carles	Trafalgar, 6, segon.
1888	246	Par Tusquets, Joan	Canuda, 26.
1891	300	Par Tusquets, Antoni	Fontanella, 16.
1904	711	Par Tusquets, Alfons	Canuda, 26.
1903	655	Pardo Perariera, Josep	Avinyó, 7.
1880	499	Parellada, Joaquim	Corts Catalanes, 539.
1903	694	Parellada Naverran, Pau	Casp, 53.
1886	231	Parés, Josep	Casp, 48.
1902	632	Parpal Marquès, Cosme	Clarís, 22.
1910	1153	Pascó Vidiella, Patrici	Passatge Permanyer, 9.
1885	154	Pascual Masferrer, Pere	Duc de la Victoria, 8, segon.
1903	678	Pascual Casas, Josep	Rambla de Catalunya, 5.
1905	803	Pascual Sagrera, Josep	Aribau, 7.
1900	530	Pastor Noé, Francesc	Duc de la Victoria, 8.
1895	411	Patxot, Rafel	Passeig de la Bonanova, 54.
1903	673	Pedemonte Falguera, Bonaventura	Bailen, 113.
1881	619	Pedralbes, Ricard	Ample, 11.
1908	993	Pedregosa, Josep	Ample, 15.
1894	379	Pedrrol, Josep	Plaça d'Urquinaona, 9.
1891	307	Pedret Torres, Joan	Rambla del Centre, 14.
1909	1038	Peig Avellà, Amadeu	Plaça d'Urquinaona, 8.
1873	34	Pella Forgas, Josep	Alt de Sant Pere, 4.
1892	333	Pella Forgas, Joaquim	Alt de Sant Pere, 4.
1904	752	Pella Tort, Ramon B.	Alt de Sant Pere, 4.

1892	331	Pellicer Cardona, Joan	Bruc, 84.
1895	392	Pellicer, Josep	Còrcega, 333.
1891	359	Pena Costa, Joaquim	Lauria, 123.
1905	905	Pena Costa, Josep M. ^a	Lauria, 84, primer.
1885	184	Penco y Penco, Joaquim	Rambla de Catalunya, 97.
1889	253	Peñasco Vicents, Teodor	Consell de Cent, 351.
1902	635	Peray March, Josep de	Fontanella, 8.
1905	815	Perearnau Casas, Eduard	Plaça d'Urquinaona, 2.
1905	770	Perelló Ramon, Eduard	Rambla del Centre, 37.
1880	366	Perés Ramon, D.	Avinguda del Tibidabo, 18.
1907	954	Pérez Dalmau, Aldred	Fontanella, 9.
1909	1024	Pérez Argemi, Santiago	Rambla de Catalunya, 125.
1872	30	Permanyer, Joan	Canuda, 41.
1895	406	Permanyer, Ricard	Plaça de Santa Agna, 25.
1881	112	Perpiñà, Joan	Passeig de l'Aduana, 1, primer.
1881	113	Perpiñà, Ferran M. ^a	Passeig de l'Aduana, 1.
1905	927	Peters, William	Mercedes, 48 (S. G)
1906	860	Peypoch Perera, Lluís	Passeig de Gracia, 73.
1900	534	Pi Suñer, August	Passeig de Gracia, 90.
1903	638	Pi Morell, Enric	Industria, 13. (Sarrià).
1909	1081	Pi Pujolà, Bartomeu	Pi, 6.
1903	959	Pibernat Martí, Artur	Avinyó, 8 y 10.
1897	447	Picó Campamar, Ramon	Còdols, 16.
1903	648	Piera, Antoni	Passeig de Gracia, 10.
1887	216	Pijoan Serrés, Joan	Passatge de Madoz, 5.
1889	503	Pijoan, Baltasar	Ronda de Sant Pere, 68.
1908	970	Pin de Latour, Armand	Provença, 251.
1899	453	Pinilla, Jesús	Pelayo, 5.
1892	985	Piñol, Francesc	Passeig de l'Aduana, 7 bis.
1906	861	Pirretes Monrós, Manuel	Aragó, 281.
1881	889	Pirozini, Carles	Roger de Flor, 3.
1891	377	Pla Deniel, Narcís	Pelayo, 11.
1887	206	Planas Escubós, Marian	Plaça Tetuan, 14.
1888	1130	Planas Escubós, Albert	Valencia, 287, primer.
1896	413	Planas Font, Claudi	Passeig de Gracia, 98.
1903	703	Planas Calvet, Lluís	Diputació, 237.
1894	375	Planchon, Albert	Passatge d'Escudellers, 5.
1879	948	Planellas Llano, Alexandre	Consell de Cent, 286.
1880	84	Pollés Vivó, Bonaventura	Rambla de Catalunya, 72.
1893	352	Pomés Pomar, Rafel	Mercè, 8.
1899	512	Pomés, Artur	Mercè, 8.

1897	439	Pons Gomis, Ignasi	Rambla de Catalunya, 18.
1897	758	Pons Freixa, Francesc	Duc de la Victoria, 11.
1901	560	Pons Masaveu, Joan	Lauria, 46.
1906	904	Ponsà Soca, Joan	Bruc, 5.
1906	933	Ponsà Soca, Jaume	Bruc, 5.
1874	36	Porcar Tió, Manuel	Dormitori de Sant Francesc, 9.
1902	612	Porcel, Ezequiel	Vergara, 12.
1904	728	Posa Vilasarau, Enric	Passeig de Sant Joan, 57.
1902	588	Porta y Nolla, Joan	Duc de la Victoria, 9.
1894	367	Pou, Eduard	Plaça Real, 11.
1906	903	Poveda Escolano, Josep	Rambla d'Estudis, 8.
1895	355	Prat de la Riba, Enric	
1900	526	Prió, Agustí	Corts Catalanes, 613.
1897	1093	Puget, Rafel	Salmeron, 61.
1908	976	Puget, Jacinto	Ausías March, 23.
1872	22	Puig Torres, Francesc	Ronda de Sant Pere, 52.
1881	99	Puig Saladrigas, Joan	Ronda de l'Universitat, 29.
1882	129	Puig Subirana, Pere A.	Corts Catalanes, 670.
1892	326	Puig Cadafalch, Josep	Corts Catalanes, 604.
1902	631	Puig de la Bellacasa, Josep M. ^a	Palau, 3.
1907	928	Puig Marquès, Rosèn	Ronda de l'Universitat, 22.
1910	1091	Puig Sureda, Joan	Corts Catalanes, 667, pral.
1894	370	Pujadas Masó, Salvador	Corts, Catalanes, 657.
1906	895	Pujadas Sitjes, Pere	Sant Francisco, 3, primer.
1877	51	Pujol Fernández, Josep	Plaça de Santa Agna, 9.
1882	115	Pujol, Josep	Llibreteria, 3.
1899	525	Pujol Brull, Adolf	Passatge Permanyer, 6.
1907	953	Pujol Rubió, Josep	Tallers, 68 bis, segon.
1903	988	Pujol Morgades, Francesc	Provença, 257.
1902	1165	Pujolà y Vallès, Frederic	Rambla de Catalunya, 89.
1898	680	Quer, Lluís	Consell de Cent, 307, tercer.
1886	196	Queraltó, Jaume	Passeig de Gracia, 56.
1890	285	Quintana Tuset, Sixte	Ronda de Sant Pere, 16.
1872	5	Rabell, Rafel	Diputació, 297.
1905	825	Rafols Trabat, Francisco	Rambla Catalunya, 69, segon.
1908	997	Ragull, Emili	Ronda de Sant Pere, 8.
1878	64	Rahola, Frederic	Corts Catalanes, 642.
1902	627	Rahola, Pere	Trafalgar, 12.
1893	372	Raja, Antoni	Nou de Sant Francesc, 2.

1904	743	Ramon Camps, Felip	Bruc, 44.
1908	766	Ramon Pascual, Josep	Trafalgar, 10.
1902	600	Ramonich y de Mas, Lluís	Ronda de Sant Pere, 21.
1882	124	Ramos, Ricard	Passeig de Colon, 5.
1905	822	Ramos Masip, Josep	Cisne, 2.
1910	1098	Ramos Muñoz, Ignasi	Folgorolas, 33, torre.
1899	485	Raspall, Manuel	Plaça de Santa Caterina, 2.
1881	89	Raventós Puig, Josep	Princesa, 30.
1890	323	Raventós, Antoni	Ronda de Sant Antoni, 74.
1901	563	Raventós Domenech, Manuel	Bruc, 44.
1884	164	Recolons, Tomàs	Girona, 1.
1898	738	Remolí, Tomàs	Corts, 635.
1907	1150	Reventós Bardu, Manuel	Casp, 39, entr.
1909	1034	Revilla, Josep A.	Passatge Madoz, 6.
1906	886	Reynals Mayol, Carles	Diputació, 264.
1888	477	Reynés Gurgui, Antoni	Ciutat, 11.
1901	556	Ribalta, Joaquim M. ^a	Betlem, 51.
1893	907	Ribas Ribas, Enric	Passatge Domingo, 3.
1894	360	Ribas Perdigó, Manuel	Rambla de Catalunya, 11.
1903	706	Ribas Ribas, Guillem	Passatge Domingo, 3.
1910	1089	Ribas Giró, Vicens	Provença, 264.
1889	269	Ribera Mallofré, Pere	Fontanella, 17.
1880	1135	Ricart Giralt, Josep	Passeig de Gracia, 102, tercer.
1886	590	Ricart Gualdo, Francesc	Notariat, 7.
1897	432	Riera Gosé, Francesc	Corts Catalanes, 604.
1899	489	Riera Villaret, Antoni	Mallorca, 188.
1894	361	Riley, Benjamí	Valencia, 195.
1907	910	Ripoll Fortuño, Francesc	Lauria, 9, segon.
1880	487	Ristol, Joan	Lauria, 26.
1890	274	Riu Roura, Bonaventura	Sant Pau, 9, fonda.
1891	292	Riudor, Ramon	Casp, 41.
1899	508	Rius Torres, Trinitat	Moncada, 17.
1883	148	Riva, Benigne de la	Ronda de Sant Pere, 29.
1904	715	Riva, Enric	Plaça de Catalunya, 20.
1895	407	Rivera Cuadrenc, Joaquim	Clot, 61.
1877	49	Robert Duran, Domingo	Rambla de Canaletes, 6.
1887	219	Robledo, Enric	Consell de Cent, 323.
1876	872	Roca y Roca, Josep	Corts, 563.
1882	119	Roca Guasch, Josep M. ^a	Bonayre, 2.
1888	248	Roca Heras, Josep M. ^a	Pelayo, 58.
1899	257	Roca Vallber, Salvador	Bruc, 114.

1901	578	Roca, Josep	Asalto, 9.
1910	1110	Roca Casa, Aleix	Ausías March, 8, primer.
1903	787	Rodés, Felip	Pelayo, 9.
1897	448	Rodon Oller, Francesc	Sant Eudald, 25. (Vallcarca).
1880	74	Rodríguez Méndez, Rafel	Passeig de Gracia, 42.
1904	1053	Rodriguez Codolà, Manuel	Diputació, 289.
1906	866	Rodriguez Fernández, Rafel	Passeig de Gracia, 99.
1890	306	Rogent Pedrosa, Josep	Lauria, 28.
1888	236	Roig y Bergadà, Josep	Girona, 18.
1890	271	Roig Puñed, Josep	Balmes, 127, pral.
1894	382	Roig, Emili	Banys Nous, 2.
1897	437	Roig Puñed, Jaume	Balmes, 127, pral.
1899	501	Roig Buxeras, Josep	Bruc, 41, segon.
1901	565	Roig Armengol, Ramon	Mallorca, 275.
1903	642	Roig, Carles	Palau de Justicia.
1909	1020	Roig Roque, Josep	Gerona, 100, tercer.
1887	212	Romaní, Antoni M. ^a	Cegos de la Boqueria, 2, primer.
1904	759	Romano Mesta, Bernat	Corts Catalanes, 612.
1904	726	Romañà Muntaner, Antoni	Portal de l'Angel, 17, tercer.
1894	365	Romeu Ribot, Ferran	Fortuny, 1.
1907	932	Roqueta González, Gonzal	Alsina, (S. G.)
1895	389	Rosés, Ramon	Plaça de Catalunya, 18.
1903	705	Rosés Arús, Gaspar	Corts Catalanes, 557.
1877	45	Rosich Guardiola, Joaquim	Provença, 243.
1907	950	Rosich Enrich, Josep M. ^a	Ample, 4, primer.
1889	329	Roura Barrios, Benet	Rambla de Catalunya, 40.
1901	561	Roura Peypoch, Llorenç	Balmes, 30, tercer.
1904	727	Roura, Xavier	Corts Catalanes, 589.
1898	479	Rouviere Rovira, Conrat	Ronda de l'Universitat, 35.
1887	261	Roviralta Borrell, Josep	Travessera, 20.
1906	830	Roviralta, Josep M. ^a	Plaça Mercè, 2.
1907	1122	Rubiano, Santos	Bruc, 76, tercer.
1872	898	Rubio de la Serna, Joan	Rambla de Santa Mònica, 4.
1888	843	Rufasta Banús, Lluís	Ronda de l'Universitat, 33, entr.
1901	566	Ruiz Casamitjana, Josep	Ausías March, 29.
1881	83	Rusiñol, Santiago	Corts Catalanes, 552.
1883	134	Rusiñol, Albert	Corts, 642.
1902	908	Sa Valle, Raimon de	Passeig de Gracia, 110.
1883	412	Sabadell, Claudi	Balmes, 90, primer.
1894	369	Sabater Vicens	Portaferrissa, 21.

1896	419	Sabater Julià, Josep M. ^a	Plaça de Santa Agna, 7.
1888	226	Sacanella, Emili	Portal de l'Angel, 9.
1903	662	Sagarra, Ferran de	Mercaders, 33.
1881	95	Sagrístà Aparicio, Celestí	Valencia, 246.
1872	3	Sagnier, Lluís de	Corts Catalanes, 617, primer.
1881	839	Sala Coll, Francesc	Canuda, 7.
1900	732	Salas, Antoni de	Passeig de Gracia, 84.
1889	1021	Salinas, Vicens	Passeig de Gracia, 61, segon.
1910	1094	Salvadó, Jordi	Urgell, 67.
1881	90	Salvat, Josep	Corts Catalanes, 536, quart.
1903	707	Salvatella Gibert, Joan	Trafalgar, 7.
1885	176	Samà, Salvador de	Passeig de Gracia, 11.
1886	214	Sampere Labrós, Victor	Mendizábal, 15.
1893	337	Samsó Volart Josep	Corts Catalanes, 667.
1908	980	Samsó Camó, Francesc	Passeig de Gracia, 40.
1872	8	Sanpere Miquel, Salvador	Casp, 21.
1886	589	Sanpere, Joan	Rambla del Centre, 6.
1872	28	Sánchez Comendador, Ernest	Carme, 8, pral.
1895	400	Sánchez Diezma, Jesús	Portal de l'Angel, 19.
1888	228	Sanchis Moscardó, Tomàs	Rambla del Centre, 31.
1905	791	Sancho Lliteras, Montserrat	Ample, 33.
1872	10	Sanllehy, Domingo J.	Plaça de Santa Agna, 2.
1885	169	Sans, Miquel	Diputació, 169, baixos.
1904	748	Sans Rossell, Modest	Lauria, 41, segon.
1909	1037	Sans Oliveras, Joaquim	Plaça Universitat, 2, tercer.
1877	50	Santaló Castellví, Pere	Asalto, 32.
1887	926	Santos Vall, Bernat	Corts Catalanes, 550.
1903	837	Sardà Ladico, Joan	Ronda de l'Universitat, 10.
1908	1004	Sarró Bosch, Artur	Provença, 195.
1892	334	Segalà Estalella, Manuel	Provença, 253.
1895	395	Segobia, Francesc	Bruc, 72.
1909	1043	Segura Solsona, Josep	Girona, 119.
1892	309	Selva, Emili	Plaça Medinaceli, 7.
1881	111	Sensat Millet, Grau	Marina, 130.
1905	793	Sensat Millet, Francesc	Marina, 130.
1883	128	Seriñà Masferrer, Joan	Plaça de Catalunya, 3.
1895	533	Sert, Josep M. ^a	Bruc, 94.
1898	461	Serra y Pagès, Rosèn	
1900	535	Serra Serra, Antoni	Rambla de Prat, 21.
1903	652	Serra Pamies, Antoni	Pelayo, 9.
1903	682	Serra Cisa, Miquel	Rambla de Catalunya, 97.

1905	799	Serra Munner, Ramon	Corts Catalanes, 553.
1908	1009	Serra Cisa, Elianor	Rambla de Catalunya, 97.
1888	401	Serraclara, Josep M. ^a	Ronda de l'Universitat, 27.
1883	146	Serrallés, Pere	Ciutat, 7.
1907	946	Serrallach, Narcís	Pelayo, 40.
1882	133	Serrat Izquierdo, Francesc	Ausías March, 25.
1906	891	Serrat, Josep	Ausías March, 25.
1904	750	Servià Barnés, Damàs	Carme, 23.
1902	772	Sicars, Narcís	Passeig de Gracia, 66.
1880	73	Simón, Francesc	Clarís, 90.
1908	984	Sitjà Pineda, Francesc	Tallers, 21 (S. M).
1906	876	Sobregrau, Josep C. de	Clarís, 14.
1888	833	Solà, Claudi	Gravina, 10.
1891	277	Solà Raventós, Jaume	Bilbao, 211.
1896	478	Solà Llenas, Antoni	Lauria, 31.
1900	1156	Solà Andreu, Bonaventura	Ronda de Sant Pere, 6, tercer.
1901	685	Solà Gené, Francesc	Rambla de Catalunya, 112.
1903	684	Solà Llenas, Demetri	Diputació, 323.
1903	754	Solà, Vicens de	Mallorca, 295.
1907	955	Solans Mercaders, Antoni	Ample, 30, entr.
1888	515	Soldevila, Carles, M. ^a	Portal de l'Angel, 19.
1906	902	Soldevila Casas, Josep	Girona, 22, baixos.
1907	937	Soldevila Vidal, Alvar	Bruc, 55.
1909	1070	Solé Granell, Joan	Rambla de Santa Mònica, 25.
1889	258	Soler Trias, Francesc	Provença, 251.
1896	414	Soler Palet, Josep	Consell de Cent, 391.
1900	536	Soler Farnés, Salvador	Passeig de Gracia, 29.
1906	853	Soler Maymó, Miquel	Canuda, 13.
1906	883	Soler Julià, Joan	Diputació, 264.
1907	1076	Soler Plana, Joan M.	Pelayo, 60, primer.
1887	217	Soley Gely, Victor	Rambla d'Estudis, 12.
1905	816	Sotorras Macià, Josep J.	Duc de la Victoria, 15.
1902	634	Schierbeck Esclús, Emili Guillem	Aragó, 287.
1884	161	Sturzenegger, Jaume	Trafalgar, 19.
1890	454	Suárez Bravo, Francesc	Bruc, 84.
1887	224	Subirà Marquet, Pau	Portal de l'Angel, 12.
1908	982	Subirachs Giró, Andreu	Ample, 1.
1881	101	Subirana, Eugeni	Portaferrisa, 14.
1907	960	Subirana Oller, Santiago	Portaferrisa, 14.
1880	81	Suñé Molist, Lluís	Clarís, 17, entr.
1888	234	Suñol, Ildefons	Simon Oller, 1.

1895	471	Suñol Pla, Antoni	Balmes, 127, primer.
1891	302	Suqué Sucona, Artur	Plaça d'Urquinaona, 12.
1891	1078	Suqué, Antoni	Madolell, 10 (S. G.)
1894	444	Sureda Oliveras, Ramon	Girona, 62, primer.
1894	368	Sureda Rosa, Pere	Mallorca, 236.
1894	371	Sureda Iglesias, Francesc	Ferran VII, 44.
1904	749	Talavera Bocio, Emili	Alegria, 22 (S. G.)
1905	808	Tallada Ferran	Diputació, 235.
1907	968	Tallada Pauli, Josep M. ^a	Consell de Cent, 323.
1881	94	Tarazona, Andreu	Lauria, 25, teréer.
1909	1036	Targa Vilanova, Ramon	Bailen, 11.
1887	452	Tarré Tarré, Emili	Sobradíel, 4.
1891	321	Tarruella, Josep	Rambla de Sant Josep, 37.
1893	353	Tauler, Modest	Consell de Cent, 278.
1886	185	Tell Lafont, Guillem A.	Bilbao, 206.
1906	896	Terradas Brutau, Bartomeu	Aragó, 285, primer.
1910	1158	Termens Mauri, Ramon	Valencia, 195, pral.
1905	814	Testagorda Figueras, Francesc	Diputació, 306.
1877	43	Texidor Torres, Modest	Fontanella, 10.
1881	104	Texidor, Celestí	Passeig de Gracia, 47.
1896	415	Tey Ramon	Salmeron, 229.
1902	599	Tey Mas, Lluís	Girona, 23.
1907	956	Tey Enrich, Ramon	Rambla de Catalunya, 1.
1877	48	Tintorer Giberga, Josep	Clarís, 32.
1896	475	Tintorer, Emili	Passeig de Gracia, 39.
1903	686	Tobella Castelltort, Ramon	Carme, 18.
1906	880	Tomas Andreu, César	Rambla de Catalunya, 44.
1898	467	Tona Xiberta, Baldomer	Ferran VII, 43 y 45.
1907	963	Torra Huberte, Josep	Vergara, 3.
1885	179	Torrabadella, Ricard	Traspalacio, 4.
1872	82	Torras Pascual, Pau	Lauria, 102.
1880	77	Torras, Joaquim	Plaça d'Urquinaona, 6.
1891	844	Torras Rabarté, Francesc	Rambla de Canaletas, 2.
1897	450	Torras Vidal, Joaquim	Fontanella, 10.
1906	868	Torras Vilanova, Joan	Còrcega, 394.
1907	919	Torras Sampol, Ramon M. ^a	Valencia, 264.
1909	1065	Torras Pujós, Silvestre	Balmes, 23, primer.
1902	628	Torrens, Lluís	Plaça Beat Oriol, 3.
1904	696	Torres Vilaró, Ramir	Rambla del Centre, 34.
1909	1056	Torres, Lluís	Diputació, 205.

1909	1039	Torres Grau, Jaume	Passatge Méndez Vigo, 5.
1910	1128	Torroella Gual, Esteve	Clarís, 115, tercer.
1875	37	Tort Martorell, Francesc J.	Asalto, 36.
1877	308	Torruella, Santiago	Passeig de Gracia, 39.
1908	969	Torruella Font, Antoni	Passeig de Gracia, 3.
1908	973	Travé Brillas, Josep	Riera Alta, 4.
1906	826	Triana, Andreu	Santa Madrona, 15.
1906	1042	Triana Josep, Manuel	Clarís, 38, segon.
1893	346	Trilla Tuyet, Joan	Petritxol, 2.
1893	344	Trilla Tuyet, Wifred	Ronda de Sant Pere, 23.
1886	195	Trias, Enric	Fontanella, 19.
1905	795	Trueta, Rafel	Ronda de Sant Antoni, 4.
1908	981	Truillet Teixidor, Narcís	Pelayo, 42.
1902	614	Turull, Pau M. ^a	Girona, 7.
1902	1074	Turrell Bendir, Ernest	Passeig de Gracia, 110, quart.
1906	859	Turró Darder, Ramon	Notariat, 10.
1872	12	Tusquets de Laforga, Francesc	Còrcega, 304.
1872	126	Tusquets, Joan A.	Mercaders, 24.
1901	547	Tusquets, Joan	Rambla del Centre, 9.
1904	713	Tusquets Prats, Francesc	Barbarà, 17.
1879	137	Tutau González, Josep	Consell de Cent, 286.
1899	719	Tuyet Boxch, Enric	Passeig de Gracia, 83, primer.
1903	656	Urarte Grases, Ramon	Passeig de Gracia, 101.
1894	381	Uriach, Francisco de P.	Moncada, 20.
1903	641	Uriach Uriach, Trinitat	Unió, 3.
1906	867	Utrillo, Miquel	Rambla de Catalunya, 29.
1896	510	Valentí Camp, Santiago	Petritxol, 8.
1907	916	Valentí Martí, Francesc	Bailen, 123.
1910	1097	Valentí Camp, Bonaventura	Petritxol, 8, primer.
1872	26	Valldejuli, Antoni	Passeig de Gracia, 129.
1873	72	Valle Juanola, Manuel del	Casp, 41.
1874	42	Vallès Mas, Frederic de	Plaça de Medinaceli, 5.
1876	554	Vallès y Ribot, Josep, M. ^a	Ronda de Sant Pere, 5.
1910	1103	Vallès Ribó, Josep	Còrcega, 327, segon.
1905	783	Vallet Sabater, Josep M. ^a	Casp, 23.
1895	387	Vallina, Ignocenci de la	Valencia, 273.
1894	376	Vallhonrat, Pau	Ronda de Sant Antoni, 17.
1906	887	Vallmitjana Abarca, Ermengol	Consell de Cent, 253.
1900	617	Valls Campaner, Joan	Bruc, 30 segon.

1903	639	Valls Campaner, Lluís	Bruc, 30 segon.
1908	999	Valls Taberner, Ferran	Boqueria, 1.
1879	608	Vaudrey, Eugeni de	Diputació, 304.
1893	338	Veiret, Joan	Plaça de l'Universitat, 8.
1893	348	Vega March, Manuel	Corts, 591.
1901	580	Ventosa Calvell, Joan	Clarís, 40.
1910	1114	Ventosa Roig, Salvador	Lauria, 40, primer.
1879	66	Verdaguer, Alvar	Rambla del Centre, 5.
1889	850	Verdaguer Callís, Narcís	Montsió, 3 bis.
1902	732	Verdú Martí.	Borrell, 129.
1887	220	Via Via, Valentí	Dormitori de Sant Francesc, 11.
1907	942	Viada Lluch, Lluís Carles	Esperança, 2 (Sarrià).
1903	660	Viader Buxeras, Manuel	Escudellers, 82.
1905	769	Vicini Burgos, Joan B.	Rambla de Catalunya, 67.
1872	4	Vidal, Aleix	Portics de Xifré, 2.
1872	15	Vidal Carreras, Lluís Marian	Diputació, 292.
1872	17	Vidal Torrens, Emili	Moncada, 23.
1879	62	Vidal Valls, Joan	Plaça de Sant Felip Neri, 4.
1880	78	Vidal Jovelli, Francesc	Rosselló, 284.
1898	482	Vidal de Solano Joan A.	Pelayo, 44.
1901	1059	Vidal Gomis, Josep	Plaça de Catalunya, 22.
1907	914	Vidal Riba, Eduard	Balmes, 24, tercer.
1910	1090	Vidal Llimona, Andreu	Canuda, 13.
1910	1134	Vidal Tarragó, Josep	Plaça de Sant Felip Neri, 4.
1884	158	Vidiella, Carles G.	Passatge Permanyer, 1.
1894	373	Vila Palmés, Antoni	Bisbe Morgades, 8 (S. G.)
1900	545	Vila Pascual, Wenceslau	Rosselló, 267.
1904	725	Vila Taulere, Josep	Passatge dels Banys, lletra M.
1909	1028	Viladot Cardona, Joan	Rambla de Catalunya, 36.
1886	192	Vilajuana, Napoleon	Zurbano, 4.
1881	720	Vilallonga, Salvador	Ataulf, 10.
1885	153	Vilanova, Joan	Clarís, 13, tercer.
1887	424	Vilanova, Antoni	Paradís, 3.
1901	573	Vilaró Artigas, Alexandre	Corts Catalanes, 604.
1896	418	Vilumara Virgili, Tomàs	Rambla d'Estudis, 10.
1905	820	Vilumara, Josep	Pelayo, 8.
1909	1029	Villanueva Mas, Pere de	Rambla Catalunya, 43, segon.
1872	197	Villar Carmona, Francisco de P.	Passeig de Gracia, 2, segon.
1910	1157	Villar Poy, Joaquim	Corts, 646, tercer.
1898	464	Vintró Casallachs, Enric	Corts Catalanes, 571.
1894	442	Vinyas Vidal, Josep	Diputació, 185.

1880	283	Viñas Cusí, Frederic	Aragó, 168.
1907	936	Viñas Campañà, Jaume	Aragó, 168.
1881	521	Viñeta Bellaserra, Josep	Corts Catalanes, 652.
1875	35	Viura Carreras, Joan	Bilbao, 213.
1894	385	Vives Llera, Francesc	Aribau, 112.
1894	399	Vives Pla, Francesc	Carme, 42.
1903	691	Vives Ribas, Carles	Call, 19.
1907	961	Vives Serra, Antoni	Valencia, 293.
1905	801	Vivó Soler, Joaquim	Jaume I, 6.
1878	380	Volart Pou, Joaquim	Fontanella, 14.
1894	364	Volart, Felip de	Corts Catalanes, 554.
1900	513	Wertheim, Carles	Baixada de Sant Miquel, 1.
1908	971	Xipell Pujol, Antoni	Balmes, 84, tercer.
1894	362	Zanetty, Josep F.	Rambla de Catalunya, 7.

SOCIS TRANSEUNTS

Any d'ingrés	Núm. d'ordre	Cognoms y Noms	Domicilis
1909	5	Alós y de Dou, Ramon	Baixa de Sant Pere, 31, pral.
1910	50	Anigó Cuyàs, Ramon	Corts, 494, pral.
1910	32	Asencio Cortada, Jacinto	Passatge Roman, 89, pral.
1909	8	Baez Bermúdez, Antoni	Diputació, 205, segon.
1910	24	Becerra Valverde, Blai	Universitat, 35, primer.
1910	46	Bielsa de Castillon, Salvador de	Diagonal, 454.
1909	43	Bofill Ferré, Jaume	Diputació, 277, primer.
1909	39	Buen, Demofil de	Plaça de Catalunya, 9, tercer.
1910	17	Buigas Tarragó, Pere	Plaça de la Llana, 1, tercer.
1908	2	Bujan, Gumersind	Pelayo, 40, segon.
1910	45	Camprubí Baratau, Antoni	Caspe, 22, pral.
1910	29	Camps Margarit, Francisco	Clarís, 69, entressol.
1910	48	Cardelús Carrera, Miquel	Ronda de Sant Pere, 55.
1910	28	Carrión y Juan, Ambrosi	Girona, 113, quart.
1910	31	Castedo, Manuel	Pelayo, 22, segon.
1910	13	Espinós Bosch, Miquel	Ronda de Sant Pere, 20, pral.
1909	6	Estorch Messeguer, Antoni	Escudellers, 75, primer.
1909	37	Fonrodona Masuet, Jaume	Plaça Catalunya, 20, tercer.
1910	53	Fornés Botey, Hermini	Muntaner, 13, quart.
1907	10	Fortuuy, Antoni	Rbla. de Catalunya, 40, segon.
1910	20	Framis Rocamora, Joan	Balmes, 46, primer.
1909	35	Furriol Arderius, Pau	Muntaner, 51, quart.
1910	44	Garaicoechea, Abraham	Corts, 539, accessori.
1910	51	Gay de Montelló, Octavi	Pelayo, 11, segon.
1910	14	González Amigó, Francesc d'A.	Corts, 561.

1910	33	Lorenzana August, E.	Mar, 34, quart (B).
1908	3	Maspons Anglasell, Marian	Bonsuccés, 13.
1910	52	Martí Turiera, Jacinto	Casp, 70, quart.
1910	16	Moner González, Nofre	Aribau, 32, segon.
1909	27	Montaner, Joaquim	Rambla Catalunya, 43.
1908	1	Napoleón, E. T.	Rambla de les Flors, 15.
1910	21	Navarro Serrano, Antoni	Balmes, 48, primer.
1910	36	Nonell, Joan	Villarroel, 70, pral.
<hr/>			
1905	41	Pé d'Arrós, Renate Josep	Rosselló, 323, quart.
1910	38	Pérez Paque, Guillem	Avinguda del Tibidabo, 18.
1910	23	Peris, Josep	Universitat, 63, pral.
1909	9	Plana Santaló, Alexandre	Salmeron, 137, quart.
1910	12	Prat Gaball, Pere	Sant Eusebi, 66 (S. G.).
1910	42	Quintana, Albert de	Ronda Universitat, 16, tercer.
1909	4	Redondo Cordech, Joan	Villarroel, 50.
1910	25	Ruiz Batau, Marius	Diputació, 211, segon.
1910	34	Salamanca, Manuel Enriquez de	Ronda Universitat, 4, tercer.
1909	40	Saló Pons, Isidor	Notariat, 8.
1910	15	Senac-Lagrange, Bernat	Consulat General de França.
1885	11	Serra Guixà, Albert	
1910	30	Serrano García, Josep M. ^a	Jovellanos, 3, primer.
1910	49	Simón Padrós, Joan	Rambla Catalunya, 32, tercer.
1909	26	Solé de Sojo, Vicens	
1909	7	Torres Vaxeras, Josep M. ^a	Corts, 623.
1910	19	Tournier, Andreu	Vergara, 5.
1910	22	Truniger, Guillem	Balmes, 7, segon.
1910	18	Vilanova Cuyàs, Albert	Aribau, 149, segon.
1910	47	Volart Pons, Ramon	Passeig de Sant Joan, 57.

MINISTERIO
DE CULTURA

MINISTERIO
DE CULTURA

